

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA 2020–2024

Päivitys 2024

Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto
30.11.2023

Sisällysluettelo

---

1. YHTEINEN OSA	1
1.1 Johdanto	1
1.2 Säädosperusta	1
1.3 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet	1
1.4 Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomainen / Tampereen ympäristöterveys	2
2. TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYS.....	3
2.1 Toimialue	3
2.2 Valvonnan resurssit/voimavarat ja tehtävät	3
Ympäristöterveyden hallinto oli aiemmin keskitetty. Nyt hallinto on jaettu toimintoyksiköihin.	3
2.3 Koulutus.....	4
2.5 Laatujärjestelmä	4
2.6 Valvontakohderekisteri / tietojärjestelmä	4
2.7 Viestintä.....	4
2.8 Valvonnan maksullisuus	5
2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	5
2.10 Suunnitelman toteutumisen arviointi	6
3. VALVONNAN TOIMIALAT	7
3.1 Yleistä	7
3.1.1 Riskinarviointi	7
3.1.2 Delegoinnit	7
3.2. Häiriötilanteisiin varautuminen.....	7
3.2.1 Toiminta häiriötilanteissa	7
3.2.2 Epidemioiden selvittäminen.....	7
3.3. Koronatilanteen huomioiminen suunnitelmakaudella.....	8
4. ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2020–2024	9
4.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet	9
4.1.2 Elintarvikelainsäädännön tavoitteet	9
4.1.3 Laatujärjestelmä	9
4.1.4 Varautuminen erityistilanteisiin	9
4.1.5 Jäljitettävyys	10
4.2 Alueellinen elintarvikevalvonta	10
4.3 Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestäminen	10
4.3.1 Kunnan valvontasuunnitelma.....	10

4.3.2	Valvontakohteet	10
4.3.3	Valvontakohderekerit ja niihin merkittävät tiedot	11
4.3.4	Oma- ja ulkovalvonnan valvonta	12
4.3.5	Tarkastusten suunnittelu ja toteutus	12
4.3.6	Suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2024	14
4.3.7	Muu kuin suunnitelmallinen valvontatyö	14
4.3.8	Näytteenotto ja näytteen tutkiminen	15
4.3.9	Elintarvikevalvonnan projektit ja painopisteet	16
4.3.10	Seurantaohjelmat	16
4.3.11	Valvontakirjanpito	16
4.3.12	Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset	16
4.4	Elintarvikevalvonnan seuranta ja raportointi	17
4.4.1	Raportoinnin aikataulut	17
4.4.2	Elintarvikevalvonnan auditoinnit	17
4.4.3	Hankkeiden ja seurantaohjelmien raportointi	18
4.5	Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot	18
4.5.1	Ruokamyrkytys-epidemioiden selvittäminen	18
4.6	Viestintä	19
5.	TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2020–2024	20
5.1.	Yleistä	20
5.2.	Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet	20
5.3	Terveydensuojelun valvonnan osa-alueet	21
5.3.1	Talousvesi	21
5.3.2	Terveydellisten olojen valvonta suunnitelmallisen valvonnan kohteissa	22
5.3.3	Saunat ja ihonkäsittely	22
5.3.4	Sidosryhmäyhteistyö ja terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa	23
5.3.5	Uimavesien valvonta	23
5.3.6	Muut terveydensuojelulain mukaiset tehtävät	23
5.4.	Tarkastusten sisältö	27
5.5.	Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja tarkastusmäärät	27
5.5.1	Tarkastuksiin käytettävä aika	27
5.5.2	Valvontakohteiden riskinarviointi ja sen vaikutus tarkastustiheyteen	27
5.6.	Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	29
5.6.1	Talousvesi	29
5.6.2	Uimavesi	29
5.6.3	Puhtausnäytteet ja muut näytteet	30

5.6.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen erityistilanteissa	30
5.7. Käytettävät laboratoriot	30
5.8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	30
6. TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA	32
6.1 Tupakkalain valvontasuunnitelma 2020–2024 ja painopisteet	32
6.2. Muut tupakkalain mukaiset tehtävät	33
6.2.1 Tupakkatuotteiden – ja nikotiininesteiden myyntilupahakemusten käsittely	33
6.2.2 Asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen määrääminen	33
6.2.3 Muu valvonta ja asiantuntijatehtävät	33
6.2.4 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta	34
6.3 Tarkastusten sisältö ja menetelmät	34
6.3.1 Tupakan myyntipaikan tarkastus	34
6.3.2 Ravintolatupakoinnin valvonta	35
6.3.3 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta	35
6.4 Tarkastuksiin käytettävä aika	35
6.5 Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ja tarkastustiheys	35
6.6 Asuntoyhteisön tupakointikieltojen käsittelyyn käytetty aika	36
6.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	36
7. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA JA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT 2020-2024	37
7.1 Perusteet ja tavoite	37
7.1.1 Vaatimukset kunnan valvontasuunnitelmalle	39
7.1.2 Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma	39
7.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako	39
7.2.1 Eläinlääkäripalvelut	40
7.2.2 Henkilökunnan täydennyskoulutussuunnitelma ja hallintomenettelyjen tuntemuksen varmistaminen	40
7.2.3 Rekrytoidun henkilökunnan riittävän pätevyyden varmistaminen	41
7.2.4 Eläinlääkärin tehtäviksi säädetyt valvontatehtävät	41
7.3 Tietojärjestelmät	41
7.3.1 Tietojärjestelmät ja eläinrekisterien käyttö	41
7.4 Yhteistyö ja viestintä	42
7.4.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	42
7.4.2 Erityistilanneviestintä	42
7.5 Maksut	42
7.6 Eläinten terveyden valvonta	43
7.6.1 Hankkeet	43
7.6.2 Eläintautivalmius	43

7.6.3 Eläintautien ilmoittaminen.....	44
7.6.4 Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	44
7.6.5 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu.....	44
7.6.6 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu	45
7.6.7 Muu eläintautitarkkailu	45
7.7 Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin tarkkailu.....	45
7.8 Eläinten lääkitsemisen tarkkailu	45
7.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	45
7.9.1 Sisämarkkinakauppa.....	46
7.9.2 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen tarkkailu	47
7.10 Eläinten hyvinvoinnin tarkkailu	47
7.10.1 Luvan- ja ilmoituksenvaraisten toiminnan tarkkailu.....	49
7.10.2 Eläinkuljetukset	49
7.10.3 Teurastamot ja pienteurastamot	49
7.11 Sivutuotetarkkailu.....	49
7.11.1 Eläimistä saatavat sivutuotteet	49
7.11.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden tarkkailu	50
7.12 Täydentävien ehtojen tarkkailu	51
7.13 Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen.....	51
7.13.1 Peruseläinlääkäripalvelut	52
7.13.2 Sisältö	52
7.13.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	53
7.13.4 Yksityinen palvelutarjonta.....	53
7.13.5 Kiireellinen eläinlääkäriapu	53
7.13.6 Saatavuus- ja laatuvaatimukset	54
7.13.7 Toimitilat	55
7.13.8 Välinresurssit	55
7.13.9 Ostopalvelut	55
7.14 Seuranta, arviointi ja raportointi	55
7.14.1 Kunnan suunnitelma	55
7.14.2 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	55
7.14.3 Muu raportointi.....	56

1. YHTEINEN OSA

1.1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelu, elintarvikkeiden, tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut. Ympäristöterveydenhuolto on organisoitu 1.3.2023 alkaen kolmeen yksikköön: elintarvikevalvonnan yksikkö, eläinlääkintähuollon yksikkö ja terveydensuojelun yksikkö.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Tampereella Yhdyskuntalautakunnan alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto hyväksyy ympäristöterveyden valvontasuunnitelman, joka toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon. Jaoston päätökset löytyvät Tampereen kaupungin verkkosivuilta.

Tämä suunnitelma on laadittu viisivuotiskaudeksi 2020–2024 ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

1.2 Säädöspерusta

Elintarvikelaki (297/2021)

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Terveydensuojelulaki (763/1994)

Tupakkalaki (549/2016)

Lääkelaki (395/1987)

Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (78/2011)

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009)

Säteilylaki (859/2018) 15 §

Ympäristönsuojelulaki (1018/2018) 24 §

1.3 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkoituksena on varmistaa korkealaatuinen ympäristöterveydenhuollon valvonta, mikä edellyttää, että valvonta on suunnitelmallista, sitä tehdään riittävin voimavaroin ja se on oikein kohdennettua, tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa.

Valvonnalla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla erityistilanteisiin. Valvontaviranomaisen on myös seurattava, että toimija poistaa epäkohdat. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi.

Valvontaviranomaisen toimien tulee olla hyvän hallinnon mukaisesti suhteessa epäkohtiin, eikä tuotteiden tai palveluiden tarjoamista tule rajoittaa enempää kuin on tarpeen. Toimijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa esitetyllä tavalla.

Valvonnalla tarkoitetaan tarkastustoiminnan lisäksi myös muita lainsäädännön noudattamiseen ja terveellisen elinympäristön turvaamiseen tähtäviä valvontaviranomaisen toimenpiteitä. Valvontaa tukeva toiminta voi myös korvata suunnitelmallista valvontaa. Valvonnan tehokkaan kohdentamisen ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeä arvioida, miten valvontaa voidaan kehittää ja hyödyntää uusiakin toimintamuotoja. Uudella valvonnan perusmaksulla on haluttu varmistaa ja vahvistaa ennakoivaa yhteistyötä ja neuvontaa.

Valvontakeinot ja valvonnan kohdentaminen valitaan siten, että valvonta on mahdollisimman vaikuttavaa. Erityisesti suunnitelmallista valvontaa on kohdennettava riskiperusteisesti. Ohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan ohjelman mukaan edistää esimerkiksi seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- Arvio- ja ohjauskäynnit
  - Tampereen valvontayksikköön tehtiin AJO-käynti vuonna 2019. Yksikössä on tehty käynnillä esitettyjä kehitystoimenpiteitä (esim. delegoitu parveketupakointikiellot viranhaltijoille).
- Viranomaisyhteistyö
  - Viranomaisyhteistyöhön tullaan panostamaan tulevalla suunnitelmakaudella. Yhteistyötä on kuvattu toimialakohtaisissa suunnitelmissa.
- Yhteistyö toimijoiden kanssa
  - Toimijoiden omavalvontaa tuetaan, järjestetään toimialakohtaista ohjausta ja neuvontaa, kehitetään sähköisiä palveluja.
- Varautuminen
  - Häiriötilannesuunnitelma päivitetään ohjelmakaudella ja varmistetaan sen integroiminen kaikkien alueen kuntien valmiussuunnitelmiin.

Valvontaa suunnataan riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat esimerkiksi toiminnan tyyppi ja laajuus, vaaralle mahdollisesti altistuvien kuluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys. Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista. Pääsääntöisesti valvontaa on syytä painottaa niissä kohteissa, joissa puutteita on todettu ennenkin. Valvontaa voidaan harkita kevennettäväksi silloin, kun kohteen on todettu hoitavan veloitteensa asianmukaisesti. Kuntien tulee omalla alueellaan arvioida riskejä kohdekohtaisesti ja kohdentaa valvontaa sen mukaan.

Kunnan valvontasuunnitelma on tehty valvontatarpeen perusteella. Käytettävissä olevat valvontaresurssit eivät vaikuta valvontatarpeeseen eivätkä sen mukaiseen tarkastustiheyteen.

1.4 Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomainen / Tampereen ympäristöterveys

Tampereella ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena toimii Yhdyskuntalautakunnan alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto. Jaosto on delegoinut päätöksillään viranomaisvaltaa niin yksiköiden päälliköille kuin tarkastajillekin.

2. TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYS

2.1 Toimialue

Ympäristöterveydenhuollon toimialueena on 1.1.2015 alkaen Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala. Tampere on toiminnan ns. isäntäkunta.

Ympäristöterveyden yleiset toimipisteet (3 kpl) sijaitsevat Tampereella, Kangasalla ja Valkeakoskella. Praktikkoeläinlääkäreiden vastaanotot (5 kpl) sijaitsevat Tampereen Lielahdessa, Orivedellä, Kangasalla, Valkeakoskella ja Urjalassa.

Tampereen ympäristöterveyden kokonaisuus on jaettu mainittuihin kolmeen yksikköön. Kokonaisuus täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset (toiminnasta vastaa yksi toimielin, toimielimellä käytössään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat resurssit).

2.2 Valvonnan resurssit/voimavarat ja tehtävät

Elintarvikevalvonnan yksikköä johtaa elintarviketurvallisuuspäällikkö, eläinlääkintähuollon yksikköä eläinlääkintähuollon päällikkö ja terveydensuojelun yksikköä terveydensuojelun päällikkö. Ympäristöterveyden kolme hygieenikkoeläinlääkärinä kuuluvat 1.3.2023 alkaen eläinlääkintähuollon yksikköön. Yksiköiden resurssit ja voimavarat on kuvattu tarkemmin yksikkökohtaisten valvontasuunnitelmien yhteydessä. Yksiköt palkkaavat myös määräaikaista harjoittelijoita ja kausityöntekijöitä.

Henkilöstön vuosilomien ja lyhyiden poissaolojen aikana tehtävät hoidetaan ilman ulkopuolisia sijaisia. Muiden pidempien poissaolojen ajaksi pyritään sen sijaan saamaan ulkopuoliset sijaiset.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan järjestettäväksi kuuluvat eläinlääkäripalvelut sekä suurten eläinten päivystys toteutetaan omana tuotantona. Pieneläinten päivystysaikaiset eläinlääkäripalvelut hankitaan Evidensia Oy:ltä.

Taulukko 2.2.1 Suunnitelma resurssien jakautumisesta valvottaville toimialoille.

Suunniteltu resurssi	htv v. 2024
Elintarvikevalvonta	17,4
Terveydensuojelun valvonta	12,8
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	2,8
Eläinlääkäripalvelut	9
Eläinsuojeluvalvonta	4,5
Eläintautivalvonta	0,7
Sis. sivutuotevalvonta 0,2	
Elintarvikevalvonta	2,8
(hygieenikkoeläinlääkärit)	
Yksiköiden johtaminen	3
Avustava henkilökunta	3,2
Sis. hallintoassistenttien lisäksi	
kesäharjoittelijat ja traineet	
Yhteensä	56,2

Ympäristöterveyden hallinto oli aiemmin keskitetty. Nyt hallinto on jaettu toimintoyksiköihin.

2.3 Koulutus

Valvontatehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää alan kehityksen sekä lainsäädännön ja siihen liittyvien tulkintojen jatkuvaa seuraamista. Henkilöstölle varataan mahdollisuus osallistua alan koulutustapahtumiin ja aluehallintoviraston työkokouksiin tarpeellisessa laajuudessa. Tavoitteena on, että jokainen viranhaltija osallistuu vähintään yhteen ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään ajankohtaisiin asioita käsittelevään koulutukseen tai työkokoukseen. Yksikössä järjestetään tarpeen mukaan sisäistä koulutusta esimerkiksi tietojärjestelmiin liittyen. Henkilöstön koulutuksista pidetään kirjaa.

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen koulutustavoite on 8 henkilötyöpäivää / viranhaltija.

2.5 Laatujärjestelmä

Tampereen ympäristöterveydellä on yksiköiden yhteinen laatujärjestelmä. Laatujärjestelmä sisältää tietoja ja ohjeita valvontahenkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja –tekniikoista, tulosten tulkittamisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Laatujärjestelmä sisältää myös yksikön käytössä olevat lomakemallit. Lainsäädännön muutokset ja uuteen tietojärjestelmään siirtyminen vaativat laatujärjestelmän jatkuvaa päivitystä.

Laatujärjestelmää päivitetään tulevalle kaudella siten, että se sisältää ohjeistuksen sisäisistä auditoinneista.

2.6 Valvontakohderekisteri / tietojärjestelmä

Elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun yksiköt käyttävät valtakunnallista VATI-tietojärjestelmää, joka palvelee toiminnanohjaus-, valvontatoimi- ja raportointityökaluna. Ruokavirasto ylläpitää ja kehittää järjestelmää määrärahojensa puitteissa.

Toimijoita ja kuntalaisia ohjataan tekemään ilmoituksia sähköisen Ilppa-järjestelmän kautta, josta ne ohjautuvat valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. VATI toimii ympäristöterveydenhuollon asiarekisterinä ja asiakirjojen arkistointi tapahtuu verkkolevytä Tampereen kaupungin ylläpitämään sähköiseen arkistoon.

Valvontaeläinlääkäreillä ei ole tällä hetkellä käytettävissä VATI:n kaltaista valtakunnallista tietojärjestelmää, joten eläinsuojelu- ja eläintautiasioiden/-tapahtumien kirjauksiin on ollut välttämätön käyttää edelleen Facta-tietojärjestelmää.

2.7 Viestintä

Viestintään kuuluvat asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen toimijoille, asukkaille ja valvonta-alueen kunnille. Neuvontaan ja opastukseen varataan työaika kaikissa tehtäväryhmissä ja yksiköissä. Terveydensuojeluyksiköllä on palvelusähköposti, jota päivystäjä seuraa arkipäivisin. Asumisterveydessä on oman palvelusähköpostin lisäksi myös puhelinpäivystys. Elintarvikevalvonnan asiarekisteriä vastaan Tampereen kaupungin asiakaspalvelupisteen kautta. Elintarvikevalvonnan asiakasviestintää selkiytetään ja tehostetaan vuonna 2023 aloitetun Lean-mallin mukaisen prosessisuunnittelun kautta. Tavoitteena ovat saavutettavat ja asiakaslähtöiset toimintatavat. Tampereen palvelupiste toimii edelleen tiedotuskanavana kuntalaisten suuntaan.

Ympäristöterveyden nettisivuilla annetaan ympäristöterveysvalvontaan liittyvää tietoa sekä tavallisille kuntalaisille että toiminnanharjoittajille. Sieltä löytyvät myös hyväksytyt valvontasuunnitelma ja ympäristöterveyden taksa.

Ajankohtaisista asioista tiedotetaan kaupungin tai ympäristöterveyden nettisivuilla sekä toimijoille lähetettävien sähköpostien kautta. Lisäksi tarvittaessa tiedotetaan lehtien tai muiden medioiden välityksellä. Ympäristöterveydessä ensisijainen tiedotusvastuu on yksiköiden päälliköillä. Tiedottamisessa noudatetaan Tampereen kaupungin viestintäsuunnitelmaa.

Viestinnässä panostetaan koko valvontayksikön alueelle tehtävään viestintään.

2.8 Valvonnan maksullisuus

Elintarvikelakiin sekä terveydensuojelulakiin tehtiin vuoden 2021 aikana muutokset, joilla lainsäädäntöön lisättiin ns. valvonnan perusmaksu, joka on peritty laissa mainituilta valvontakohteilta vuosittain 1.1.2022 alkaen. Maksu on kaikille sen piiriin kuuluville 150 €. Perusmaksu on valtiosääntöoikeudellisesti vero, koska maksun suorittamista ei ole sidottu toiminnanharjoittajan toimipaikoissa tosiasiallisesti suoritettuihin valvontatoimiin. Perusmaksu on toiminnanharjoittajille uusi. Sillä monipuolistetaan valvontaa nykyistä valmentavampaan suuntaan sekä katetaan suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella olevia valvontatoimia. Valvonnan perusmaksu peritään suoraan lain perusteella (elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki), eikä maksua vahvisteta kunnan taksassa. Taksaan on kuitenkin lisätty maininta valvonnan perusmaksusta ja viittaus elintarvike- ja terveydensuojelulakiin, jotta toimijat voivat nähdä taksasta kaikki ympäristöterveydestä tulevat maksut.

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu mm. hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Valvontamaksut pyritään määrittelemään siten, että niillä katettaisiin suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Taksan kattavuutta ja maksujen suuruutta tarkistetaan säännöllisesti, kuitenkin vähintään kahden vuoden välein. Tampereen Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto päivittää taksaa tarvittaessa.

Voimassa oleva taksa on nähtävillä ympäristöterveyden nettisivuilla, toimistossa ja palvelupisteessä.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaan kunnalla on oikeus periä viivästyskorkoa. Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, peritään viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n i momentin tarkoittaman korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta peritään viiden euron suuruinen viivästysmaksu, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön on kirjattu keskusvirastoille velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoa, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäväksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun.

2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet tutkitaan kyseisiä tutkimuksia tekemään hyväksytyissä laboratorioissa. Laboratorion tulee olla Ruokaviraston hyväksymä. Tampereen kaupunki kilpailuttaa laboratoriopalveluiden sopimuksen sopimuskausittain.

2.10 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan valvontakohdetyypeittäin.

Arviointikohde

Suunnittelun toiminnan ja tarkastusten kattavuus

Tarkastelu ja selvitys

- kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus
- valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen
- tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle

Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)

- toteutuneiden tarkastusten lukumäärä
- näytteet ja analyysit
- valvontahankkeisiin osallistuminen

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

- valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen

Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus

- voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimukseen, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan
- selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin
- erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)
- valvonnan tehokkuuden toteutuminen (verrataan keskusvirastojen ohjeisiin)

Toiminnan kehittämistarpeet

- toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella

Arviointi- ja ohjauksenkäynnit

- havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään VATI-, VYHA- ja Facta-järjestelmien avulla ja siitä laaditaan arviointiraportti toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa annettujen ohjeiden mukaisesti. Lautakunnassa tai muussa monijäsenisessä toimielimessä käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHA:n kautta aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

3. VALVONNAN TOIMIALAT

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveystlain 1 §:ssä ja edellä tämän suunnitelman kohdassa 1.2 mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Riskinarviointi ja -luokitus ovat erilaisia eri toimialoilla. Riskinarviointi esitetään tarkemmin toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

3.1.2 Delegoinnit

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista toimivaltaansa ympäristöterveyden yksiköiden viranhaltijoille. Päätös on nähtävissä kaupungin verkkosivuilla osoitteessa <https://www.tampere.fi/paattajat-ja-paatokset/lautakunnat-ja-jaostot/alueellinen-ymparistoterveydenhuollon-jaosto>.

3.2. Häiriötilanteisiin varautuminen

3.2.1 Toiminta häiriötilanteissa

Varautuminen on yksi ohjelmakauden painopistealueista. Elintarvike- ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että kunnan valvontaviranomaisten on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Tampereen ympäristöterveyden suunnitelma häiriö- ja erityistilanteisiin varautumisesta päivitetään ohjelmakaudella. Tavoitteena on varmistaa häiriötilannesuunnitelman kytkeytyminen yhteistoiminta-alueen kuntien yleiseen varautumiseen. Tavoitteena on myös jatkossa osallistua yhteisiin harjoituksiin.

3.2.2 Epidemioiden selvittäminen

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon nimeää elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmän. Työryhmä pyrkii kokoontumaan säännöllisesti 2–3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Ympäristöterveyden edustajat huolehtivat elintarvikkeisiin, talousveteen ja valvontakohteisiin liittyvistä selvityksistä ja viranomaisnäytteenotosta, terveydenhuollon edustajat taas altistuneisiin liittyvistä toimenpiteistä. Ympäristöterveys tekee pääsääntöisesti elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden (yli viiden henkilön epäilytapauksista) epäily- ja selvitys ilmoitukset valtakunnalliseen ruokamyrkytys-epidemiarekisteri-tietojärjestelmään (RYMY –tietojärjestelmään). Aluehallintovirasto, Ruokavirasto ja THL pääsevät tarkastelemaan järjestelmään tallennettuja epidemioiden selvitystietoja. Valvira pääsee tarkastelemaan vesivälitteisistä epidemioista tehtyjä selvityksiä.

Epidemioihin liittyvä viestintä hoidetaan yhteistyössä kaupungin viestintäyksikön kanssa ja kaupungin viestintäsuunnitelmaa noudattaen ja kaikki valvonta-alueen kunnat huomioiden.

Ruokamyrkytys-epäilytapauksista pidetään kirjaa. Terveysvaaratilanteista tiedotetaan tarvittaessa Aluehallintovirastoa ja Ruokavirastoa.

3.3. Koronatilanteen huomioiminen suunnitelmakaudella

Toiminnassa huomioidaan vallitseva koronatilanne voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Suojautumisessa noudatetaan annettuja ohjeistuksia. Tampereen kaupungilla hyödynnetään hybridityömallia, joka mahdollistaa vallitsevan tilanteen mukaiset joustavat etä- ja lähityöratkaisut tähän soveltuvissa tehtävissä.

4. ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2020–2024

Päivitys vuodelle 2024

4.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet

4.1.1 Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma

Suomen elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024, VASU, on kaikkien elintarvikeketjun viranomaisten yhteinen ”tiekartta”. Sen tavoitteena on varmistaa valtakunnallisesti valvonnan yhdenmukaiset tavoitteet ja painopisteet sekä laatu ja kehittäminen. Vuosina 2021–2024 viranomaisvalvonnan erityiset yhteiset kehitysteemat ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta. Kukin toimivaltainen viranomainen käyttää valvontasuunnitelmaa oman toimintansa suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan.

Elintarvikevalvonnan tehtävänä on huolehtia elintarvikelain mukaisesta valvonnasta alueellaan. Tampereen valvonta-alueella elintarvikevalvonnan tarkastajat valvovat myös tupakan ja nikotiinivalmisteiden myyntiä, pääosin elintarvikekaupoissa ja tarjoilukohteissa. Lisäksi valvontaan kuuluvat myös erilliset tupakkakaupat.

4.1.2 Elintarvikelainsäädännön tavoitteet

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn sekä elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan sekä suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla.

Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita (hallintolaki 434/2003 8 §) ja kehotuksia elintarvikesäädännösten noudattamiseksi (elintarvikelaki 27 § ja 40§). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

4.1.3 Laatujärjestelmä

Elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja noudattaa sitä. Laatujärjestelmiä koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 5 ja 12 artiklassa. Laatujärjestelmä tulee rakentaa paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi. Valvonta-asetuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti.

Tampereen elintarvikevalvonnan laatujärjestelmässä on huomioitu Ruokaviraston ohjeet ja malliasiakirjat. Malliasiakirjoja käytetään aina, kun se on mahdollista.

4.1.4 Varautuminen erityistilanteisiin

Valvontaviranomaisten on varauduttava erityistilanteisiin oman toimintansa osalta ja laadittava erityistilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma (valvonta-asetus 115 artikla).

4.1.5 Jäljitettävyys

Elintarvikelaki kattaa koko ketjun pöytään ja siihen perustuvalla valvonnalla turvataan, että elintarvikkeet ovat määräystenmukaisia. Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä ja sen avulla voidaan ongelmatilanteissa poistaa määräystenvastaiset elintarvikkeet kohdennetusti markkinoilta ja antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää tietoa tilanteesta. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvitetessä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta.

4.2 Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirastojen tehtävät elintarvikevalvonnassa ovat kuntien valvontasuunnitelmien ja niiden toteutumisen arviointi sekä lainsäädännön ja ohjeistuksen kouluttaminen kunnille. Tehtävien toteuttamisen välineinä aluehallintovirastot käyttävät kuntien valvontaan kohdistuvia auditointeja ja työnohjauspäiviä. Lisäksi aluehallintovirastot osallistuvat valvontahankkeiden organisointiin.

4.3 Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestäminen

4.3.1 Kunnan valvontasuunnitelma

Valvontasuunnitelma on laadittu noudattaen ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman luvussa 2 esitettyjä periaatteita. Suunnitelma sisältää rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen (elintarvikelaki 8 ja 9 §) sekä hyväksytyjen (11 §) ja rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen (10 §) sekä kontaktimateriaalialan toimijoiden (elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita valmistavat tai markkinoille saattavat) (13 §) toiminnan säännöllisen valvonnan. Hyväksymis- ja ilmoitusvelvoitteen ulkopuolelle jäävää alkutuotantoa ja muuta elintarviketoimintaa valvotaan tarvittaessa.

4.3.2 Valvontakohteet

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa valvontakohteista. Elintarvikevalvonnan tarkastajat valvovat myös tupakan ja nikotiiniinvalmisteiden myyntiä, pääosin kaupoissa ja tarjoilukohteissa. Lisäksi valvontaan kuuluvat myös tupakkakaupat.

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarviketoiminnasta valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Tampereen ympäristöterveydessä on otettu käyttöön valtakunnallinen digitaalinen Ilppa-ilmoitusjärjestelmä. Ilppa-järjestelmän kautta, tiedot välittyvät suoraan VATI-järjestelmään.

Elintarvikevalvontaan saapuvat ilmoitukset käsitellään kahden viikon kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Ilmoitusten käsittelijä suorittaa ilmoituksen perusteella toimipaikan toiminnan alustavan riskinarvioinnin, lähettää toimijalle todistuksen kuulumisesta elintarvikevalvonnan piiriin ja syöttää tarvittaessa toimipaikan, toimijan ja toiminnan tiedot valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään.

Kontaktimateriaalialan toimijan on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta toimipaikan sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (elintarvikelaki 13 §). Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta.

Elintarvikelain 8 §:ssä on lueteltu elintarvikealan ja alkutuotannon vähäriskisiä toimintoja, joista ei tarvitse tehdä ilmoitusta valvontaviranomaiselle. Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon alkutuotantotoiminnasta toiselta viranomaiselta.

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Myös laajamittaiselle itujen alkutuotannolle on haettava hyväksymistä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vrk:n kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Laitoksen hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 11§). Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysturvaa ehkäisemiseksi. Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja laitos on hyväksytty.

4.3.3 Valvontakohderekisterit ja niihin merkittävät tiedot

Ruokavirastossa valmisteltu keskitetty tietojärjestelmä VATI sisältää valvontakohteet ja valvontatiedot, joista on säädetty elintarvikelain 80 §:ssä. Keskitetty tietojärjestelmä tuottaa elintarvikelain 79 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen rekisterin, johon elintarvikevalvontakohteita valvovat viranomaiset siirtävät tietoja omista järjestelmistä. Kunnan tulee pitää ajan tasalla alkutuotantopaikkarekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Rekisteriin merkitään valvontakohteen tunnistetiedot, suunnitellut ja suoritettut valvontatoimenpiteet sekä muut valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Kunnan viranomaisen merkitsee kontaktimateriaalialan toimijat valvontakohderekisteriin. Toiminnasta talletetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

Kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään sivutuotealan laitoksia. Lisäksi he valvovat Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, jotka eivät sijaitse teurastamoiden yhteydessä. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös toimialueellaan muita paikkoja, joissa sivutuotteita kerätään, käsitellään, käytetään tai hävitetään.

Sivutuotealan valvontaa tehdään sekä elintarvikevalvonnassa että eläinlääkintähuollossa.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan:

- Poltto- ja rinnakkaispolttolaitokset: Polttavat kokonaisia eläinraatoja
- Lantaa polttavat laitokset (jotka sijaitsevat eläintilalla)
- Varastointilaitokset: Varastoivat kerättyjä johdettuja (käsiteltyjä) sivutuotteita ennen niiden kuljettamista hävitettäväksi polttamalla, toimittamista hyväksytyille kaatopaikalle tai käytettäväksi polttoaineena
- Väliasteenlaitokset: Varastoivat kerättyjä käsittelemättömiä sivutuotteita tai suorittavat niille niin sanotun väliasteen toimia kuten pakastamista, suolausta tai paloittelua ennen niiden toimittamista lopulliseen määräpaikkaansa.

Toimivaltainen viranomaisen valvoo hyväksytyjä toimijoita riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin. Laitoksen hyväksyntä voidaan peruttaa joko lopullisesti tai tilapäisesti, jos hyväksytty laitos ei enää täytä hyväksynnän edellytyksiä. Laitoksen on lopetettava toimintansa, jos viranomaisen peruuttaa sen hyväksynnän tai ehdollisen hyväksynnän tapauksessa ei anna lopullista hyväksyntää.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi toimialueellaan (muualla kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevat):

- keräyskeskukset
- tilarehustamot
- tekniset laitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset, myös seerumeita, verituotteita ynnä muuta sellaista käsittelevät laitokset

- teknisten tuotteiden varastointilaitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja johdettuja tuotteita varastoivat laitokset
- sivutuotteita eläintarhaeläinten, kalansyötiksi kasvatettavien matojen ja toukkien sekä muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokintaan käyttävät toimijat
- luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikasta vastuussa olevat toimijat niin sanotut haaskatoimijat. Tiedot viedään haaskaruokintapaikkarekisteriin.

Toimivaltainen viranomaisen valvoo rekisteröityjä toimijoita riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin. Viranomaisen voi kieltää toiminnan väliaikaisesti tai pysyvästi, mikäli havaitsee tai saa tiedon, että toiminnalle asetetut lainsäädännön vaatimukset eivät täyty ja toiminnasta voi siten aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle.

Valvontayksikön alueella on yhteensä 28 hyväksyttyä tai rekisteröityä sivutuotealan laitosta: 17 polttolaitosta, 5 kompostointilaitosta, 3 teknistä laitosta, 1 keräyskeskus ja 1 muu rekisteröity toimija. Näihin tehdään tarkastuksia aluehallintoviraston laatiman suunnitelman mukaisesti. Sivutuotevalvonnasta on lisää kappaleessa 7.10.

4.3.4 Omavalvonnan valvonta

Voimassa olevan elintarvikelain mukaan kaikilla elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimijoilla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että toiminta täyttää elintarvikesäännöksissä asetetut vaatimukset ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnan kuvaus. Hyväksyttävien elintarvikehuoneistojen hyväksymishakemukseen tulee liittää kuvaus omavalvonnasta (asetus elintarvikehygieniasta 318/2021).

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia omavalvontasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista sekä siihen kuuluvia laboratoriotutkimuksia koskevia ohjeita ja kehotuksia.

Toimijan on kuvattava omavalvonnassaan myös sivutuotteiden tuotantoon liittyvät tavanomaiset toimintaohjeet ja menettelytavat sekä menettelytavat poikkeustilanteissa. Elintarvikealan laitoksessa HACCP-perusteista järjestelmää on sovellettava myös sivutuotteisiin.

Kontaktimateriaalialan toimijoiden omavalvonta perustuu komission antamaan asetukseen (EY) N:o 2023/2006 elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden hyvistä tuotantotavoista. Valmistajan tulee perustaa ja toteuttaa tehokas dokumentoitu laatujärjestelmä ja varmistaa sen noudattaminen.

Elintarvikelain muutoksella toteutetaan EU:n elintarvikelainsäädäntöön kirjattua periaatetta, jonka mukaan elintarvikealan toimija vastaa elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja siitä, että toiminta täyttää elintarvikelainsäädännön vaatimukset.

4.3.4.1 Omavalvontatutkimukset

Elintarvikemääräyksissä erikseen säädetty omavalvontatutkimukset on tutkittava hyväksytyissä laboratorioissa. Muut elintarviketurvallisuuden ja omavalvonnan tutkimukset voidaan tehdä laboratorioissa, joilta ei edellytetä hyväksyntää. Muiden kuin elintarvikemääräyksissä säädettyjen tutkimusten tarpeellisuuden arviointi jää toimijan vastuulle. Merkittävä osa elintarvikemääräyksissä säädettyistä omavalvonnan tutkimuksista sisältyy elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2073/2005. Ruokavirasto on antanut ohjeen nro 10501/1 asetuksen soveltamisesta.

4.3.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Valvontaohjelma-asetuksessa (VnA 78/2011) tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus: tarkastus voi sisältää myös näytteiden

ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden taikka tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi.

Tarkastukseen kuuluu valmistautuminen, tarkastuksen suorittaminen ja tarkastuskertomuksen laatiminen sekä kirjaukset. Valmistautumiseen kuuluu mm. perehtyminen hyväksymis- ja ilmoitusasiakirjoihin, aiempiin valvontatietoihin, sekä tarkastuksessa tarvittaviin tausta- ja muihin tietoihin.

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueella elintarvikevalvonta ei käytä elintarvikelain mukaisissa valvontatehtävissä ulkopuolista asiantuntijaa.

4.3.5.1 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskiluokitus ja tarkastukseen käytettävä aika

Tarkastustiheyteen vaikuttavat riskiluokitus, joka perustuu valvontakohteen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sekä riskien arviointiin, ja se, miten valvontakohteet hallitsevat riskit omavalvonnallaan. Vuodelle 2024 suunniteltujen elintarvikevalvonnan tarkastusten määrä on esitetty taulukossa 4.3. Tampereen elintarvikevalvonnan käyttämä valvontakohteiden riskiluokitus perustuu Ruokaviraston ohjeeseen 1028/04.02.00.01/2022/5, jossa on esitetty kohdekohtainen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva tarkastuskertojen määrä ja tarkastukseen käytettävä ohjeellinen aika. Perustarkastustiheyttä voidaan nostaa toistuvien epäkohtien tai vastaavien seikkojen vuoksi kohdekohtaisen arvion perusteella.

Ilmoitettu aika sisältää tarkastukseen, siihen valmistautumiseen ja tarkastuskertomuksen kirjoittamiseen tarvittavan ajan, mutta ei matka-aikaa. Taulukon ohjeellisia tarkastusmääriä laadittaessa on oletettu, että toiminta on ympärivuotista. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan.

Alkutuotantopaikkojen keskimääräiset tarkastustiheydet on suhteutettu kunkin alkutuotantotyyppin vuotuisen toiminta-aikaan eikä kausiluontoisuutta tarvitse niiden osalta enää huomioida.

4.3.5.2 Tarkastus

Elintarvikevalvonta tekee tarkastuksia ilmoitus- ja hyväksymismenettelyyn, suunnitelmalliseen valvontaan, epäkohtien korjaamisen varmistamiseen, ruokamyrkytyspäily- ja valitustapauksiin, valvontapyyntöihin ja mahdollisiin projekteihin liittyen.

Elintarvikehuoneistot, jotka kuuluvat laitoksiin, on hyväksyttävä ja tarkastettava ennen toiminnan aloittamista. Elintarvikealan toimijan, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan Ruokaviraston ohjeen mukaisesti toiminnan alettua.

Ilmoitetun elintarvikehuoneiston toiminnan aloittamisen yhteydessä tehtävä ensimmäinen tarkastus pyritään tekemään yhden, kolmen tai kuuden kuukauden kuluessa ilmoitetun toiminnan aloittamisesta riippuen huoneistossa harjoitettavan toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Ensimmäisellä tarkastuksella selvitetään elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset ja tarkastuskohteen omavalvontaohjeet. Elintarvikehuoneiston ilmoituksen jälkeinen ensimmäinen tarkastus on suunnitelmallinen tarkastus.

Elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa muulloinkin. Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti paikan päällä, mutta tarkastuksia voidaan toteuttaa asiakirjatarkastuksina. Elintarvikelain 16 § mukaan elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja Ruokaviraston määräämällä tavalla.

Tampereen valvonta-alueella elintarviketarkastajat vastaavat myös nikotiinivalmistuksen ja tupakan myynnin valvonnasta.

4.3.5.3 Oiva-järjestelmä

Kuntien valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksia voimassa olevan valvontasuunnitelman mukaisesti. Julkisia Oiva-raportteja julkistetaan sitä mukaa, kun valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksia. Valvontatietojen julkaisemisella pyritään lisäämään valvonnan läpinäkyvyyttä, sekä tuomaan valvonnan tulokset kuluttajien käyttöön. Toimija saa tarkastuksesta myös yksityiskohtaisemman tarkastusraportin, missä toimijalle avataan tarkemmin tehdyn tarkastuksen sisältöä ja annetaan tarvittaessa toimijalle neuvoja tilojen tai toiminnan parantamiseen.

Jos tarkastettu yritys on saanut jostakin asiasta arvosanan korjattavaa tai huono, tekee valvontaviranomainen aina yritykseen uuden tarkastuksen. Aiemmin saatu arvosana pysyy voimassa, kunnes valvontaviranomainen uusintatarkastuksella toteaa epäkohdan korjatuksi. Tämän jälkeen julkaistaan uusi Oiva-raportti, jossa näkyvät mahdolliset parannukset.

4.3.6 Suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2024

Valvontakohteet sekä valvontatarve on esitetty taulukossa 4.3.

Valtakunnallisen riskinarviointiohjeen mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia tulisi tehdä 1824 kpl, jotta valvontatarve saataisiin täytettyä. Uusintatarkastusten määrä arvioidaan viime vuosia merkittävämmäksi vuoden 2023 tarkastushavaintojen, ja pitkäaikaisen tarkastusvelan perusteella. Suunnitelmallisten tarkastusten määrä sisältää myös eläinlääkintähuoltoon siirtyneiden hygieenikkoeläinlääkäreiden valvontakohteet sekä valvontatarpeen.

Toiminnan aloittamiseen liittyvä tarkastus on myös valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus, jolloin se on maksullinen. Aloittamiseen liittyvä tarkastus tarkoittaa tarkastusta, joka tehdään elintarvikehuoneistoon ennen toiminnan aloittamista tarvittaessa joko toimijan pyynnöstä tai tarkastajan harkinnan mukaan.

Suunnitelmallisiin valvontaprojekteihin voi myös liittyä tarkastuksia, jotka ovat toimijalle maksullisia.

Tapahtumien (kuten markkinat, messut tai festivaalit) valvonnassa suunnataan voimavaroja ennaltaehkäisevään toimintaan kuten tapahtumien viranomaiskatselmuksiin ja sähköiseen neuvontaan. Vuonna 2024 elintarviketoimijoiden toimijoiden valvontaa tehdään vähintään kymmenessä valvonta-alueen tapahtumassa.

Elintarvikevalvonta tekee tupakkatuotteiden myyntipaikkojen valvontaa pääasiassa elintarvikevalvonnan tarkastustensa yhteydessä. Laittoman kaupan ehkäisemiseksi valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota vähittäismyyntipakkausten uusiin pakollisiin merkintöihin. Jatkossa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkaus ei saa muodoltaan, väriältään, materiaaliltaan, kääreeltään tai muulta ulkoasultaan erottua muista saman tupakkatuoteryhmän vähittäismyyntipakkauksista, eikä vähittäismyyntipakkaukseen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä.

Läkelain mukaista nikotiinivalvontaa tehdään myös tarkastusten yhteydessä. Lainsäädännön muutokset tuovat haasteita valvonnalle ja valvottavien tuotteiden määrä on lisääntynyt jatkuvasti. Tupakkatuotteiden ja nikotiinituotteiden valvonta vaatii tarkastajilta jatkuvaa kouluttautumista.

Elintarvikevalvonnassa on 19 virkaa valvontatyöhön ja 1 virka valvonnan johtamiseen. Valvontatyöstä on 17,4 htv:tä elintarvikevalvontaa ja 1,6 htv:tä tupakkavalvontaa. Elintarvikevalvontaan perustettiin vuonna 2023 kaksi uutta tiiminvetäjän tehtävää, jolloin kahden tarkastajan työajasta 40 % kuluu tiimin töiden organisointiin.

4.3.7 Muu kuin suunnitelmallinen valvontatyö

Tampereen elintarvikevalvonnassa noin 40 % työpanoksesta kuluu muihin tehtäviin kuin suunnitelmalliseen valvontaan. Muita tehtäviä ovat mm. päivystys, ilmoitusten käsittely, toimijoiden neuvonta, valvontakohderekisterin (VATI) tietojen ylläpito, koulutukseen ja valvontaverkostotyöskentelyyn osallistuminen sekä ruokamyrkytyspäilyjen ja valitusten käsittely. Suunnitelmalliseen valvontaan kuulumattomia tarkastuksia

ovat muun muassa ruokamyrkytyspäily- ja valitustarkastukset ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen, RASFF-ilmoitusten tai takaisinveitoilmoitusten takia tehdyt tarkastukset. Lisäksi elintarviketarkastajien tehtäviin kuuluvat mm. erilaiset toimijoille suunnatut koulutukset ja yhteistyötilaisuudet. Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan toimijoille on annettava yhä enemmän ohjausta ja neuvontaa.

Vuonna 2024 resursseja pyritään kohdentamaan enemmän suunnitelmallisiin tarkastuksiin, mm. lisääntyneiden ruokamyrkytysilmoitusten perusteella. Muun selvittelyn sijaan pyritään jatkossa jalkautumaan nopeammin erityisesti kohteisiin, joissa suunnitelmallinen valvonta ei ole toteutunut.

Säännöllistä ulkomyyntiä harjoittavat valvonta-alueen elintarvikemyyjät tekevät elintarvikehuoneistoilmoituksen toiminnastaan. Tapahtumiin osallistuvat elintarvikemyyjät tiedottavat Tampereen kaupungin elintarvikevalvontaa osallistumisestaan tapahtumaan. Tiedottamiset otetaan vastaan elintarvikevalvonnassa ja tarvittaessa otetaan toimijaan yhteyttä lisäselvitysten saamiseksi.

Elintarvikevalvontaan tulee myös lausuntopyyntöjä viranomaisilta, arkkitehdeiltä ja toimijoilta. Lausuntopyynnöt koskevat yleensä tilojen soveltuvuutta elintarvikehuoneistotoimintaan, rakennuslupahakemuksia, alkoholin anniskelua elintarvikehuoneistossa tai tapahtumassa.

Elintarvikevalvonnan tehtäviin kuuluvan tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonnan tehtäväkenttä on uudistunut esim. valvontajärjestelmien kehittymisen myötä. Tarkastajien työaikaa kuluu entistä enemmän uuden tietorekisterin (Turre) ja lainsäädännön muutosten osaamisen varmistamiseen.

4.3.8 Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Viranomaisnäytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Sisämarkkinatuonnin valvonnan yhteydessä valvontaviranomainen voi ottaa tutkituttavaksi suunnitelmallisen valvonnan viranomaisnäytteitä. Maahantuodusta raaoista eläinperäisistä salmonellatakuutuotteista tutkitaan salmonella. Maahantuoduista kalastustuotteista tutkitaan histamiini. Valvontaviranomainen arvioi näytteenoton tarpeen ja laajuuden toimijan toiminnan, omavalvonnan toteutuksen ja tulosten perusteella.

Näytteitä on varauduttu ottamaan ja tutkituttamaan myös epäilyn perusteella, esim. kuluttajavalitusten, ruokamyrkytyspäilyjen, elintarvikkeista aiheutuvien muiden terveysvaaratilanteiden ja muiden erityistilanteiden tutkimiseksi. Näytteistä tehdään mikrobiologisia, kemiallisia, fysikaalisia ja aistinvaraisia laboratoriotutkimuksia tarpeen mukaan.

4.3.8.1 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet tutkitaan kyseisiä tutkimuksia tekemään hyväksytyissä laboratorioissa. Laboratorion tulee olla Ruokaviraston hyväksymä. Tampereen kaupunki kilpailuttaa laboratoriopalveluiden sopimuksen sopimuskausittain.

Viranomaisnäytteiden tutkimuksissa hyödynnetään tarpeen mukaan myös Ruokaviraston ja muiden EU-maiden vertailulaboratorioita (analytiikka, jota ei ole saatavilla paikallisessa laboratorioissa sekä jatkotutkimukset) tai muita hyväksytyjä laboratorioita. Epidemiaselvityksissä potilasnäytteiden tutkimuksista vastaavat terveydenhuollon laboratoriot ja THL.

4.3.9 Elintarvikevalvonnan projektit ja painopisteet

Vuonna 2024 elintarvikevalvonnan tavoitteena on suunnata käytettävissä olevia resursseja pääasiassa tarkastustyöhön. Ruokaviraston ja Valviran mahdollisiin projekteihin sekä valtakunnallisiin hankkeisiin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan.

Vuoden 2024 aikana Tampereen elintarvikevalvonnassa toteutetaan yksi uusi projekti, "Taloudellisen hyödyn tavoittelu pakkausmerkintöjä ja maahantuontisäädöksiä kiertämällä". Projektin perusteena on kansalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvä painopiste "Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä". Lisäksi valvonta-alueella tehdyissä tarkastuksissa on ilmennyt enenevässä määrin maahantuontia harjoittavien toimijoiden välinpitämättömyyttä pakkausmerkintöjen ja jäljitettävyyssiakirjojen asianmukaisuutta kohtaan. Projekti toteutetaan normaalien suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä ja projektiin osallistuvat kaikki elintarviketarkastajat. Elintarvikevalvonnan omat valvontaprojektit raportoidaan erillisenä yhteenvetona.

Vuonna 2023 aloitettua näytteenottoprojektia pakattujen salaattien ja kypsien broilerivalmisteiden patogeeneista jatketaan vuonna 2024.

Useat elintarvikevalvonnan työntekijät osallistuvat aktiivisesti Ruokaviraston vetämien eri valvontaverkostojen toimintaan. Kansallisia verkostoja ovat mm. rikollisuuden torjunnan, elintarvikeparanteiden, ravintolisien, kontaktimateriaalien, verkkokaupan, sekä kontaminanttien ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaverkostot.

4.3.10 Seurantaohjelmat

Valvonta-asetuksen (EU) N:o 2017/625 mukaan seurannalla tarkoitetaan elintarvikevalvonnassa suunnitellun havainto- ja mittausjakson toteuttamista, jonka tarkoituksena on saada käsitys elintarvikemääräysten noudattamisesta. Erilaiset valvonta- ja seurantaohjelmat ovat valvonta-asetuksen tarkoittamaa seurantaa.

Tällaisia ohjelmia ovat mm. kansallinen salmonellavalvontaohjelma ja EU:n vierasainevalvontaohjelma. Vierasainevalvontaa ja siihen liittyvää näytteenottoa tehdään myös epäilyyn perustuen tai AVIn määräyksestä.

Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu tarvittaessa seurantaohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja vastaa osaltaan valvontatoimenpiteistä.

4.3.11 Valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää elintarvikehuoneiston laitoshyväksyntään tai elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laadittavat tarkastuskertomukset, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistä kirjaamat asiat.

Tampereen elintarvikevalvonnan sähköiseen valvontakirjanpitoon käytetään VATI-tietojärjestelmää, jossa ylläpidetään tiedot valvontakohteista ja niihin tehtävistä valvontatoimenpiteistä.

4.3.12 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat elintarvikelain 7 luvussa. Ruokavirasto on laatinut lisäksi viranomaisille ohjeen (100011/2) hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä.

Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishuuto, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen.

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista toimivaltaansa Ympäristöterveyden viranhaltijoille. Jaoston kulloinkin voimassa oleva delegointipäätös on nähtävillä Tampereen kaupungin nettisivuilla.

Elintarvikelaissa ei ole hallintomenettelyä koskevia säännöksiä, vaan sovellettaviksi tulevat hallintolain (434/2003) säännökset (kuuleminen, josta on malliasiakirja nro 10117/1). Mikäli viranomaisen katsoo, että pakkokeinopäätös on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta pantava heti täytäntöön, tämä todetaan päätöksessä.

Elintarvikealan toimija vastaa niistä kustannuksista, joita toimijalle aiheutuu viranomaisen pakkokeinopäätöksistä.

4.4 Elintarvikevalvonnan seuranta ja raportointi

Toimivaltaiset viranomaiset ylläpitävät rekisteriä valvontakohteista ja valvontatapahtumista kertyvistä tiedoista. Niistä laaditaan raportteja kunnan sekä keskus- ja aluehallinnon erilaisiin seurantarpeisiin.

Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruusta (VATI), monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman raporteista (ns. VASU raportti) sekä auditointien tuloksista muodostetaan yleiskuva elintarvikevalvonnan tilanteesta Suomessa. Valvonnasta kerättäviä tietoja käytetään valvonnan seurannassa, toteutumisen arvioinnissa sekä ohjauksen ja suunnittelun tukena paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisestikin.

Kunnan tulee toimittaa hyväksymänsä seuraavan vuoden valvontasuunnitelma aluehallintovirastolle kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä. Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain.

Arvioinnissa tulee olla ainakin seuraavat kohdat:

- Suunnittelun toiminnan ja tarkastusten kattavuus
- Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)
- Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen
- Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus
- Toiminnan kehittämistarpeet
- Arviointi- ja ohjauksenkäynnit

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi keskusviranomaiselle tehdään VATI- ja VYHA-järjestelmien avulla. Lautakunnassa tai muussa monijäsenisessä toimielimessä käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHA:n kautta Aluehallintovirastolle.

4.4.1 Raportoinnin aikataulut

Kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikkö laatii toimintansa toteutumisen arviointiraportin jaoston hyväksyttäväksi maaliskuun loppuun mennessä. Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymä toteuma- ja arviointiraportti toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle.

4.4.2 Elintarvikevalvonnan auditoinnit

Toimivaltaisten viranomaisten on valvonta-asetuksen 6 artiklan mukaan tehtävä sisäisiä tai teetettävä ulkoisia toiminnan tarkastamisia ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tarkastamisessa saatujen tulosten pohjalta sen varmistamiseksi, että valvonta-asetuksessa säädetyt tavoitteet saavutetaan. Toiminnan tarkastamisella (auditoinnilla) tarkoitetaan järjestelmällistä ja riippumatonta tarkastelua, jolla selvitetään, ovatko toiminta ja sen tulokset suunniteltujen järjestelyjen mukaisia, onko kyseiset järjestelyt toteutettu tehokkaasti ja ovatko ne sopivia tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Toiminnan tarkastamisten on oltava riippumattomien tahojen arvioitavissa ja ne on toteutettava avoimesti.

4.4.3 Hankkeiden ja seurantaohjelmien raportointi

Elintarvikevalvontaviranomaiset osallistuvat tarvittaessa erilaisiin Ruokaviraston toimialan valvontahankkeisiin ja Ruokaviraston ohjaamiin mahdollisiin EU:n yhteisiin valvontahankkeisiin, joita koskevat tiedot ja tulokset toimitetaan erikseen ilmoitettavan aikataulun mukaisesti. Hankkeiden lisäksi valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä ilmoittamaan Ruokavirastolle ja Aluehallintovirastolle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja (elintarvikelaki 45 §). Näistä Tampereen kaupungin elintarvikevalvonta raportoi aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle näiden edellyttämällä tavoilla.

Ruokavirasto raportoi komissiolle kaikista EU:n valvontaohjelmista, joihin Suomi on osallistunut.

4.5 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot

Terveysvaaralla tarkoitetaan biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden. Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikevälitteiset vaaratilanteet.

Toimintaohjeet terveysvaaratilanteissa ja takaisinvedoissa sisältyvät Tampereen elintarvikevalvonnan laatujärjestelmään. Niissä on huomioitu Ruokaviraston ohjeet. Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on valmius terveysvaaratilanteiden edellyttämään näytteenottoon ja tutkimuksiin.

Laboratorioiden on ilmoitettava viivytyksettä toimeksiantajalleen tieto terveysvaaraan viittaavista tutkimustuloksista. Toimeksiantajaa valvovalle viranomaiselle tieto toimitetaan erityistilanteissa (elintarvikelaki 36 § ja 47 §).

Valvontaviranomaiset ja elintarvikealan toimijat voivat saada tiedon terveydelle vaarallisista elintarvikkeista mm. oman alueensa viranomaistutkimuksista, omavalvonnan tutkimustuloksista toimijalta, kuluttajavalituksista tai Ruokavirastosta. Ruokavirasto toimii elintarvikkeita ja rehuja koskevan nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) virallisena kansallisena yhteyspisteenä. Tampereen elintarvikevalvonta on varautunut reagoimaan Ruokaviraston lähettämiin RASFF-ilmoituksia koskeviin tiedusteluihin välittömästi.

Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla. Kun toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien määräysten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Jos tuote on jo ehtinyt kuluttajalle, toimijan on tehokkaalla ja täsmällisellä tavalla ilmoitettava asiasta kuluttajille. Toimijan on viivytyksettä ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle ja kunnalliseen elintarvikevalvontaan. Jos toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedoissa, elintarvikevalvontaviranomainen ryhtyy toimenpiteisiin terveydelle vaarallisten erien poistamiseksi markkinoilta. Elintarvikevalvonta ilmoittaa Aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle toteamistaan terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen. Terveysvaaratilanteet ja niiden johdosta tehdyt selvitykset ja toimenpiteet kirjataan laatujärjestelmän mukaisesti.

4.5.1 Ruokamyrkytysepidemioiden selvittäminen

Saatuun ilmoituksen elintarvike- tai talousvesivälitteisestä ruokamyrkytyksestä tai epäilystä ruokamyrkytyksestä alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä toimitettava tapausta koskeva selvitys (elintarvikelaki 47 § ja terveydensuojelulaki 20a §). Valtioneuvoston antamassa asetuksessa (1365/2011) on säädetty elintarvike- ja talousvesivälitteisten ruokamyrkytysepidemioiden seurannasta, selvittämisestä ja ilmoittamisesta. Ruokamyrkytystutkimusten keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella.

5. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2020–2024

Päivitys vuodelle 2024

5.1. Yleistä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä mm. huomioimalla terveydensuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennaltaehkäisy sekä todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveydensuojelu tukee kunnassa hyvinvoinnin edistämistä, mikä on nostettu kuntastrategiassa esiin kaikissa jäsenkunnissa.

Kunnan terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaa terveydensuojelulaki. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa on huomioitava valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valtakunnallisen ohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä valvonnan tiheyden, laadun ja valvontaa suuntaavien painopisteiden osalta ja kohdistaa resurssit tehokkaasti edistämään elinympäristön terveellisyyttä. Valvontasuunnitelmassa kuvataan säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi myös muu valvonta, yhteistyö ja edistäminen. Näitä tehtäviä on koottu liitteenä olevaan taulukkoon 5.2. Uudella valvonnan perusmaksulla on tavoitteena vahvistaa ennakoivaa yhteistyötä toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa.

Lainsäädäntömuutokset

Terveydensuojelulaissa on vahvistettu toiminnanharjoittajan veloitetta tuntea oman toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja niiden hallinta.

Terveydensuojelulain muutos hyväksyttiin loppuvuodesta 2021 ja se tuli voimaan 2022 alusta. Laissa tarkennettiin ilmoitusvelvollisuutta ja valvonnan maksullisuutta, mutta lisäksi tuotiin kokonaan uusi vuosittainen valvonnan perusmaksu. Perusmaksulla katetaan sellaisen suunnitelmallisen valvonnan kuluja, jolle ei voida määrittää suoriteperusteista maksua tai johon suoriteperusteinen maksu ei muuten sovellu. Valvira on julkaissut lakimuutoksen soveltamista koskevan ohjauskirjeen. Tämän lisäksi Valvira on laatinut terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden soveltamisohjeen.

Suunnitelmakaudella uudistettiin juomavesidirektiivi, jonka muutoksen näkyvät talousvesivalvonnan työssä (näytteenottovelvoitteet lisääntyvät ja riskinarviointia kehitettiin edelleen). Juomavesidirektiivin toimeenpanoa koskeva lainsäädäntö astui voimaan vuoden 2023 alussa. Osaan säännöksistä tuli siirtymäsäännöksiä. Raakaveden riskienhallinta tulee olla laadittuna 12.7.2027 mennessä. Talousveden toimitusjärjestelmää ja ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallintaa koskevat toimenpiteet tulee puolestaan olla tehtynä 12.1.2029 mennessä. Tampereen valvontayksiköstä osallistuttiin juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvien muutosten valmisteluun STM:n työryhmissä. Juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvät lainsäädäntömuutokset lisäävät terveydensuojelun valvontakohteiden määrää ja mm. talousvettä koskeva riskinarviointityö tulee vaatimaan merkittävän määrän työaikaa.

Tartuntatautilakimuutos 447/2021 toi terveydensuojeluviranomaiselle mahdollisuuden valvoa tartuntatautilain nojalla annettuja velvoitteita ja rajoituksia.

5.2. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutokset.

Terveydensuojelun painopisteiksi tulevalle suunnitelmakaudelle 2020–2024 on esitetty keskusviraston ohjelmassa:

- Omavalvonnan tukeminen
- Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Tampereen valvonta-alueeseen kuuluu voimakkaasti kasvavan Tampereen seudun lisäksi pienempiä kaupunkeja ja kuntia. Tavoitteena on, että terveydensuojeluviranomaisen toiminta tunnetaan kaikissa valvonta-alueen kunnissa, yhteystiedot ja toimintamallit häiriötilanteissa on sovittu ennalta ja terveydensuojelu on mukana terveysvaikutusten ennakoinnissa suunnitteluvaiheessa.

Edellisellä suunnitelmakaudella terveydensuojelulakia muutettiin siten, että siinä korostuu toimijan velvollisuus tuntea oman toimintansa riskit ja varautua niihin. Terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvonnassa varmistaa, että toimija on tietoinen oman toimintansa riskeistä ja niiden hallintakeinoista. Taulukkoon 5.2 (liitteenä) on koottu toimenpiteitä, joilla terveydensuojelu tukee omavalvontaa ja edistää elinympäristöterveyttä ja yhteistyötä tulevalle suunnittelukaudella.

Terveydensuojelussa on valmisteltu omavalvontaohjeet eri toimialoille ja ohjeita jalkautetaan tulevalle suunnitelmakaudella.

5.3 Terveydensuojelun valvonnan osa-alueet

5.3.1 Talousvesi

- Talousvettä toimittavien laitosten valvontatutkimusohjelmien päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja talousvettä toimittavien laitosten riskinarvioinnin hyväksyminen

Talousvesivalvontaan tuli vuoden 2023 alusta alkaen täysin uusi tehtäväkokonaisuus, kun EU:n uuden juomavesidirektiivin (EU2020/2184) myötä valvonnan kohteiksi tulivat ns. ensisijaisten tilojen kiinteistöjen vesilaitteistot. Terveydensuojelulakiin on määritelty ns. ensisijaiset tilat, joissa legionellan aiheuttama riski ihmisen terveydelle katsotaan tavallista suuremmaksi. Ensisijaisilla tiloilla tarkoitetaan sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoja, majoitustoimintaa, yleisölle avoimia kylpylöitä, uimahalleja, maauimaloita ja saunoja sekä tehostetun palveluasumisen tai laitoshoidon antavia sosiaalihuollon yksiköitä. Ensisijaisten tilojen valvonta edellyttää jatkossa säännöllistä valvontaa.

Uuden juomavesidirektiivin myötä tulleet muut velvoitteet tulee myös huomioida valvonnassa. Valvonnassa varataan aikaa mm. riskinarviointien laadintaan, talousveden laadusta tiedottamiseen ja valvontatutkimusohjelmien päivittämiseen.

Verkostoveden laadun tarkkailua jatketaan vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Valvontatutkimusohjelmien päivitykset tehdään laitosten ja terveydensuojelun yhteistyönä.

Talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan ja talousveden laadun valvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Riskinarviointi on tehty toiminnanharjoittajien ja viranomaisten välisenä yhteistyönä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen hyväksyy talousvettä toimittavan laitoksen riskinarvioinnin. Riskinarvioinnin hyväksyttävyyden arviointia varten toiminnanharjoittajan on esitettävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle talousvesiasetuksen 7 a §:n edellyttämät asiat. Terveydensuojeluviranomainen on hyväksynyt kaikkien EU-raportoitavien talousvettä toimittavien laitosten riskinarvioinnit. Tulevalle suunnitelmakaudella hyväksytään kaikkien talousvettä toimittavien laitosten riskinarvioinnit.

Vesihuollon häiriötilannesuunnitelma on laadittu ja sitä päivitetään tarvittaessa.

Elintarvikehuoneistot, päiväkodit, vanhainkodit, koulut, majoitustilat ja vastaavat, joilla on oma kaivo, eivät ole enää talousvettä toimittavia laitoksia. Valvontaohjelman tulkinnan mukaisesti näiden kohteiden veden laatu tutkitaan 1–3 vuoden välein.

Terveysturvajeluviranomainen on koronapandemiatilanteessa käynnistänyt vesihuollon tilannekuvapalaverin, johon kaikki alueen vesilaitokset sekä ELY:n ja AVI:n edustus on kutsuttu mukaan. Tilannekuvapalaveria jatketaan ja sen aiheet kokoustiheys määräytyy vallitsevan tilanteen mukaan.

5.3.2 Terveysturvajeluviranomaisen valvonta suunnitelmallisen valvonnan kohteissa

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset
- Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit, sosiaalialan yksiköt ja yksityiset asunnot)
- Koulujen, oppilaitosten ja päiväkotien yhteistarkastukset eri tahojen kanssa

Asumisterveysasetuksessa korostetaan sisäilmatutkimusten kokonaisarviointia, yhden yksittäisen toimenpiderajan ylitys ei välttämättä tarkoita terveyshaittaa.

Terveysturvajeluviranomainen voi teettää tutkimuksia vain terveysturvajelulain 49 §:n ja asumisterveysasetuksen 21 §:n mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Terveysturvajelun arvioinnissa käytetään vain sertifioitujen asiantuntijoiden tekemiä selvityksiä. Sertifioidut henkilöt ovat osoittaneet asiantuntijuuden ja pätevyyden suorittamalla tarvittavan koulutuksen.

Koulujen ja päiväkotien suunnitelmallisia tarkastuksia jatketaan jo vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä mm. kiinteistönpidosta vastaavien tahojen, kouluterveydenhuollon, työterveyshuollon ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Tarkastusten suunnittelussa otetaan huomioon valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §. Niissä kunnissa, joissa ei ole toimivaa järjestelmää yhteistarkastusten tekemiseen, pyritään siihen, että terveysturvajeluviranomainen toimisi koordinaattorina eri tahojen tarkastusten yhteensovittamiseksi. Valvontayksikössä tehdään päiväkotien tarkastukset pääsääntöisesti moniammatillisina yhteistarkastuksina. Tarkastustiheys on sovitettu kaikille tarkastuksiin osallistuville sopivaksi. Tarkastuksia tehdään niihin päiväkoteihin neljän vuoden välein valvontaohjelman esittämän kolmen vuoden sijaan, joissa toteutuu moniammatilliset yhteistarkastukset. Valviran ohjeiden mukaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset tulisi toteuttaa monialaisina yhteistarkastuksina.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu toimintamalli ja ohjeita eri tahojen tarkastusten yhteensovittamisesta kouluympäristössä. Toimialueen kunnat kuuluvat korkean radonriskin alueeseen ja valvontakohteiden radonpitoisuuden vuosikeskiarvo selvitetään tarkastuskäynnin yhteydessä.

5.3.3 Saunat ja ihonkäsittely

- Saunat, saunalautat, tilapäinen toiminta
- Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)

Tampereella on paljon innovatiivista yrittämistä saunojen osalta. Tampereen alueellisessa ympäristöterveydessä linjattiin, että mikäli saunatoiminta on tilapäistä (alle 6 kk) ja kertaluonteista, toiminnasta ei edellytetä ilmoitusta, eikä toiminnalta peritä vuosimaksua. Mikäli saunatoimintaan sisältyy myös muuta toimintaa (esim. altaita), niin toimijalta voidaan riskinarvioinnin perusteella pyytää ilmoitus ja peria ilmoituksen käsittelystä maksu, vaikka toimintaa olisi alle 6 kk.

Vuosittain toistuvasta saunatoiminnasta (myös kausiluonteisesta) on tehtävä ilmoitus, jonka käsittelystä peritään vuosimaksu ja toiminta kuuluu suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Ihonkäsittelyssä infektoriski liittyy tilanteisiin, joissa viruspitoista verta tai bakteereja pääsee ihon läpi, limakalvolle (silmät, nenä, suu) tai rikkinäiselle iholle. Infektoriski voi syntyä esimerkiksi kauneushoitolassa annettavasta injektioista, tatuoinnista, erilaisista lävistyksistä ja kuppauksesta. Infektoriskin ehkäisyssä on tärkeää hoitotilan puhtaus ja riittävän tehokas välinehuolto. Kaikkien ihon läpäisevien ja rikutun ihon kanssa kosketuksissa olevien välineiden on oltava steriilejä. Lisäksi toiminnanharjoittajan hygieenisillä työtavoilla on suuri merkitys infektioiden ehkäisemisessä.

Valvontaa ohjaava Valvira linjasi vuonna 2021 että akupunktio kuuluu terveydensuojelun ilmoitusvelvollisuuden ja valvonnan piiriin, mikäli kyseessä ei ole AVI:n rekisterissä oleva terveydenhuollon toimija. Näissä kohteissa on vaadittu ilmoitus ja tarkastettu. Jatkossa näitä kohteita valvotaan valitusten perusteella.

Tampereen valvontayksikkö on mukana viranomaisten kauneushoitoloiden ja tatuointipaikkojen yhteistyöverkoston toiminnassa. Verkoston toiminta alkoi vuonna 2023.

5.3.4 Sidosryhmäyhteistyö ja terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa

- Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaavoitus, ympäristöluvut jne.)

Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin on sisällyttävä kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat mm. kaavoitus, ympäristöluvut, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet.

Terveyshaittojen ennaltaehkäisyä jatketaan muille myös viranomaisille, esim. rakennusvalvonnalle, kaavoitukselle ja ympäristöviranomaisille annettavissa lausunnoissa ja yhteistyökokouksissa.

Useissa hankkeissa toimitaan terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana. Osallistutaan mm. vesihuollon kehittämissuunnitelmissa ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa esitettyihin toimenpiteisiin ja selvityksiin ja annetaan toimenpiteiden vaatimaa asiantuntija-apua.

5.3.5 Uimavesien valvonta

EU-uimarannoille uimaveden laadun seurannan tulokset raportoidaan aluehallintovirastolle ja sieltä edelleen Euroopan komissiolle. EU-uimarantojen veden laatu luokitellaan vuosittain. Terveydensuojelu laatii uimarannoille ja talviuintipaikoille vuosittain näytteenottosuunnitelmat ja uimavesinäytteiden tulokset julkaistaan kaupungin internet-sivuilla.

Yleisten uima-altaiden allasveden laatua seurataan kohdekohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Allasvesien laatu tutkitaan 4–52 kertaa vuodessa kävijämäärästä riippuen. Näytteenottosuunnitelmat tarkistetaan tarkastusten yhteydessä. Allasvesinäytteiden ottamisesta huolehtii tarkastaja, altaan hoitaja tai laboratorion näytteenottaja. Valvonnassa varmistetaan, että allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekeillä henkilöillä on voimassa oleva vesityökortti.

5.3.6 Muut terveydensuojelulain mukaiset tehtävät

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi suunnitelmassa on tuotu esiin muu terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varatut henkilöresurssit ja työaika. Näitä muita terveydensuojelulain mukaisia tehtäviä esitellään lyhyesti taulukossa 5.2.

Toimenpiteisiin kuuluu mm.

- palvelusähköpostien ylläpitäminen
- yhteistyö viranomaisten ja sidosryhmien kanssa
- seminaarit ja koulutustilaisuudet
- projektit

Seuraavassa on lyhyesti esitelty suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi tehtäviä toimia:

5.3.6.1 Asumisterveysasioiden käsittely

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset
- Ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä
- Yhteistyön lisääminen ja ylläpitäminen sosiaalitoimen kanssa

Asumisterveysasiat muodostavat suurimman tehtäväkokonaisuuden ei-suunnitelmallisen valvonnan puolella. Terveyshaittaepäilytapauksissa asumisterveys antaa ensisijaisesti ohjausta ja neuvontaa asukkaille ja taloyhtiöille. Jos terveyshaittaa ei saada poistettua neuvonnan keinoin tai asian käsittely ei taloyhtiössä etene neuvonnasta huolimatta, on haittaa kärsivän mahdollista saattaa asiansa asumisterveyden käsittelyyn (asunnontarkastus) kirjallisella asunnontarkastuspyynnöllä. Asunnontarkastusmäärän lukumääräisestä pienentymisestä huolimatta käsittelyyn tulevat tapaukset vievät erittäin paljon aikaa ja ovat usein vaikeasti selvitettäviä. Myös terveyshaitan poistamisen todentamiseksi tehtävä jälkivalvonta ja tarvittaessa hallintopakkokeinojen käyttö terveyshaitan poistamiseen tähtäävien toimien edistämiseksi ovat työllistäviä. Terveyshaittaepäilyn selvittämiseksi tehtävästä tarkastuksesta ei voida periä maksua.

Tavoitteena on lisätä ohjausta ja neuvontaa asukkaille, isännöitsijöille ja taloyhtiöille, niin että epäkohdat korjattaisiin ilman että viranomaisella on tarvetta puuttua asiaan tarkastuksilla tai muilla hallinnollisilla keinoilla.

Asunnontarkastuksia tehdään tarkastuspyyntöjen perusteella terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Asunnontarkastukset liittyvät sisäilman laatuun, mikrobivaurio- ja kosteushaittoihin, meluhaittoihin, asuntojen likaisuuteen tai huonokuntoisuuteen, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, lämpöoloihin tai hajuihin. Tavoitteena on uudella suunnitelmakaudella kehittää yhteistyötä sosiaaliviranomaisten kanssa toimimaan niin, että etenkin siivottomuustapauksissa asukkaat ohjautuisivat suoraan sosiaalitoimelle ja terveydensuojelun rooli pienenesi. Tavoitteena on asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen hoitaminen. Näin tehostetaan myös asunnontarkastajien työpanoksen kohdentamista.

Todettujen epäkohtien poistamiseksi annetaan tarpeen mukaan korjauskehotuksia ja käytetään muita terveydensuojelulain mukaisia keinoja terveyshaittojen poistamiseksi. Kuntalaisille ja kiinteistöjen omistajille annetaan puhelinneuvonnan lisäksi neuvontaa ja ohjausta asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä myös palvelusähköpostin kautta.

Asumisterveysasioissa yhteydenotot tapahtuvat pääosin sähköpostin välityksellä, mutta myös säännöllinen puhelinneuvonta päivystysaikoina ja palvelupisteen kautta tulleet yhteydenottopyynnöt vievät aikaa.

Osassa yhteydenotoista riittää neuvonta, osassa vaaditaan muitakin toimenpiteitä, kuten yhteydenottoja kiinteistön omistajan edustajiin ja tarkastuskäyntejä. Lisääntyvässä määrin pyydetään myös terveysperusteisia tulkintoja asunnoissa tehtyjen tutkimusten perusteella.

Yhteydenottojen määrää seurataan ja muut toimenpiteet kirjataan valtakunnalliseen Vati-järjestelmään.

5.3.6.2 Terveyshaittojen selvittäminen ja sisäilmatyöryhmät

Terveydensuojelu on aktiivisesti mukana kuntien toimialojen välisessä koordinoivassa sisäilmatyöryhmässä, joissa muodostetaan kuvaa koko kaupungin/kunnan sisäilma-asioiden laajuudesta ja niiden selvitysprosessista. Terveydensuojelu tukee sisäilmatyöryhmiä asiantuntemuksellaan viestinnässä sekä ohjaus ja koulutustilaisuuksien järjestämisessä.

Sisäilmaongelmien käsittelemiseksi perustetaan kiinteistökohtaisia sisäilmatyöryhmiä (mm. koulut, oppilaitokset, päiväkodit, liikuntatilat, sosiaalialan laitokset). Useissa kouluissa ja päiväkodeissa on sisäilmaongelmia, joiden selvittämiseksi ja poistamiseksi tehdään yhteistyötä kiinteistön omistajien ja käyttäjien kanssa. Sisäilmatyöryhmien toimintaan ja vanhemmille ja henkilökunnalle järjestettäviin tilaisuuksiin osallistutaan asiantuntijana ja viranomaisena. Tällä hetkellä alueella on kymmeniä kohdekohtaisia sisäilmatyöryhmiä.

Sisäilmaongelmien selvittämiseksi ja korjausten suunnittelemiseksi tehdään laajoja tutkimuksia ja tarkastuksia. Kiinteistöjen omistajat tilaavat tutkimukset yleensä ulkopuolisilta asiantuntijoilta, joiden laatimien raporttien ja tutkimustulosten perusteella arvioidaan terveyshaittoja ja annetaan tarvittaessa ohjeita, kehotuksia tai määräyksiä terveyshaittojen poistamiseksi.

5.3.6.3 Asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen

Terveydensuojelulain mukaan viranomaisen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta ja tiedottaa terveydensuojelusta kuntalaisille. Kuntalaisten ja toimijoiden yhteydenottoihin vastataan pääosin puhelimitse ja sähköpostin välityksellä, mutta osa asioi myös henkilökohtaisesti toimistolla. Terveydensuojelulla on oma palvelusähköposti asukkaiden, viranomaisten ja yhteistyötahojen yhteydenottoja varten.

Tampereen kaupungin palvelupiste vastaa asiakkaiden neuvontapyyntöihin ja välittää asiakkaiden pyyntöjä edelleen tarkastajille.

5.3.6.4 Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely

Terveydensuojelulain 13 § edellyttää, että mm. majoitustoiminnasta, kauneushoitoloista, kouluista ja päiväkodeista on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle. Terveydensuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen ja antaa todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen käsittely on toimijalle maksullista. Tarvittaessa voidaan tehdä tarkastus ja päätös, jossa voidaan antaa määräyksiä terveyshaittojen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Terveydensuojelussa on otettu käyttöön valtakunnallinen digitaalinen Ilppa-ilmoitusjärjestelmä, joka täyttää saavutettavuusvaatimukset. Tavoitteena on ohjata ilmoitukset mahdollisimman kattavasti Ilppa-järjestelmän kautta, jolloin tiedot välittyvät suoraan VATI-järjestelmään.

Käytännössä kaikki toimijat eivät tee terveydensuojelulain vaatimaa ilmoitusta uudesta toiminnasta tai toiminnan muutoksesta. Tämän vuoksi uusien toimintojen perustamista joudutaan seuraamaan muun valvonnan yhteydessä ja tiedotusvälineiden kautta. Ilmoitus joudutaan usein pyytämään toimijoilta, toisinaan useita kertojakin. Tämä vie aikaa varsinaiselta valvonnalta.

5.3.6.6 Epidemiaselvitykset

Epidemiaepäilyt ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto on nimennyt elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmän. Työryhmä pyrkii kokoontumaan säännöllisesti 2–3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Sovitun työnjaon mukaan ympäristöterveyden edustajat tekevät kohteeseen, elintarvikkeisiin ja talousveteen liittyvät selvitykset ja ottavat tarvittavat elintarvike-, vesi- ja ympäristönäytteet. Terveystieteiden edustajat huolehtivat henkilöiden terveydentilaan liittyvistä selvityksistä ja näytteistä. Ympäristöterveys vastaa ilmoituksista THL:lle, Ruokavirastolle ja Valviralle RYMY-järjestelmän kautta.

Laatukäsikirjassa on kuvattu toiminta epidemiaepäily- ja muissa terveysvaaratilanteissa. Toimintaohje sisältää selvitystyön käynnistämisen, epäilyilmoitusten tekemisen, näytteenoton ja tutkimisen, tiedonkulun ja yhteydenpidon, tiedottamisen, johtopäätösten tekemisen sekä selvitysilmoituksen laatimisen ja tallentamisen ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään eli RYMY-tietojärjestelmään.

Terveysvaaratilanteista tehdään häiriötilanneilmoitus VATI:n kautta mm. Aluehallintovirastoon, Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitokselle ja Valviraan.

5.3.6.7 Projektit

Pintapuhtausprojekteja toteutetaan harkinnanvaraisesti suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä. Näin saadaan tietoa siivouksen tasosta valvontakohteissa.

Vuonna 2024 tehdään yleisten saunojen valvontaprojekti yhteistyössä Helsingin kanssa.

Pirkanmaa on korkean radonpitoisuuden aluetta. Osallistumme kaikkiin kansallisiin radon-projekteihin ja tiedotamme vuosittain radon-mittauskaudesta.

Valvonta-alueella on pieniä vesiosuuskuntia. Yhtenäistämme osuuskuntien valvontaa ja ohjausta.

5.3.6.8 Toiminnan kehittäminen

Ympäristöterveyden toimintaa organisoitiin uudelleen vuoden 2023 alussa. Terveystieteiden suojeluun muodostettiin organisaatiomuutoksen yhteydessä kaksi tiimiä; asumisterveys ja terveysvalvonta. Tiimeillä on tiiminvetäjät ja tiimit kehittävät omaa toimintaansa tehokkaaksi ja vaikuttavaksi. Tiimit vastaavat valvonnan toteuttamisesta ja seuraa tavoitteiden saavuttamista. Vuonna 2024 jatketaan organisaatiomuutoksen jalkauttamista toimintaan.

Toiminnan kehittämistä tehdään valvonnan suunnittelun ja laatutyön yhteydessä. Kehittämiseen varataan aikaa. Kehittämisen tavoitteena on resurssien mahdollisimman tarkoituksenmukainen käyttö tavoitteiden toteuttamiseksi.

Osana toiminnan kehittämistä terveydensuojelu osallistuu valtakunnallisen VATI-tietojärjestelmän kehittämiseen sen työryhmissä. Tällä tavalla myös yhtenäistetään valvontakäytäntöjä.

Tiimeissä huolehditaan sisäisen auditoinnin toteuttamisesta.

Laatujärjestelmän ylläpito ja päivittäminen

Laatujärjestelmän ylläpito ja päivittäminen ovat jatkuvaa toimintaa, jossa käytännön toiminnassa havaitut kehittämiskohteet viedään kirjallisiin toimintaohjeisiin ja samalla hyödynnetään keskusvirastojen ohjeistuksia. Valvonnan kehittämistarpeita nostetaan aktiivisesti esille paikalliselle, alueelliselle ja valtakunnalliselle tasolle.

Osallistumme myös valtakunnalliseen tietojärjestelmään (VATI) laadittavien tarkastuslomakkeiden laadintaan. Tällä edistämme toiminnan yhtenäistämistä paikallisesti ja valtakunnallisesti.

5.4. Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, annetaan haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Terveydensuojelulain mukaisessa valvontatyössä käytetään Valviran julkaisemassa terveydensuojelun valvontaohjeistossa annettuja tarkastusohjeita ja malliasiakirjoja.

Vesilaitosten (STM:n asetukset 1352/2015 ja 401/2001) valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia, kuten valvontatutkimusohjelman, valmiussuunnitelman ja näytetulosten läpikäyntiä. Vesilaitosten näytteenotto tapahtuu sopimuksen mukaan ja terveydensuojelu seuraa analyysituloksia ja veden laatua. Tämä on osa vesilaitosten säännöllistä valvontaa.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on annettu ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä sekä valvonta- ja tarkastuskäyntien ydinasioista ja niiden vaatimustenmukaisuuden selvittämisestä. Nämä ohjeet on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon suunnittelussa ja tarkastuksissa. Tarkastuksia voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksena.

5.5. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja tarkastusmäärät

Valvontasuunnitelma laaditaan paikallisten olosuhteiden ja kunnan valvontakohteiden valvontatarpeen mukaisesti. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on esitetty kohdetyyppikohtainen tarkastustiheys, mikä on lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei ole tehty riskinarviointia. Eräiden valvontakohteiden tarkastustiheyksiä on muutettu riskinarvioinnin perusteella. Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisia suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmääriä ei ole mahdollista saavuttaa käytettävissä olevilla resursseilla. Tarkastusten rinnalla tehdään toimialakohtaista ohjausta ja ohjeistusta, jotta terveelliset olosuhteet voidaan turvata.

Terveydensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta on esitetty liitetaulukossa 5.5.

5.5.1 Tarkastukseen käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelutyö ja sisältö sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

5.5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi ja sen vaikutus tarkastustiheyteen

Terveydensuojelulain mukaiset kohteet jaetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella ohjelmassa määritellään myös keskimääräinen tarkastustiheys. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on esitetty kolmiosainen riskiluokitus. Riskiluokat ovat 1–3. Luokassa 3 on suurin terveysriski.

- Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

- Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)
- Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohdetyyppikohtaisesta tarkastustiheydestä. Tarkastustiheyden on kuitenkin oltava vähintään 0,2. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin ja/tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitetyistä riskiluokista ja tarkastustiheyksistä voidaan poiketa myös pitkäaikaisen valvontatiedon ja paikallisen asiantuntemuksen perusteella.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhuksat, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu).
- Ajallinen altistus aika (1 tunti vs. 24 tuntia, kerran kuukaudessa vs. viisi kertaa päivässä)
- Erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- Aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

Riskinarvioinnin perusteella on pienennetty seuraavia tarkastustiheyksiä:

- Kosmetologisten huoneistojen, tatuoinnin ja lävistysten tarkastustiheyttä on pienennetty kertyneen valvontatiedon perusteella tiheyteen 0,2. Tilat ja toiminnot ovat asianmukaisia eikä niissä ole havaittu ongelmia.
- Yleisten uimarantojen tarkastustiheyttä pienennetään kohdekohtaisesti tiheydestä 1 tiheyteen 0,5 toimivan huolto- ja kunnossapitojärjestelmän sekä kertyneen valvontatiedon perusteella.
- Yleisten uima-altaiden tarkastustiheyksiä pienennetään kohdekohtaisesti tiheydestä 1 tiheyteen 0,5. Tarkastustiheyttä voidaan pienentää, mikäli valvonnassa ei ole tullut esiin ongelmia tai laiminlyöntejä, allasveden laadun seurannassa noudatetaan näytteenottosuunnitelmaa ja veden laatu on ollut hyvä.
- Päiväkotien ja leikkitoiminnan tarkastustiheys vaihtelee välillä 0,25–0,3. Perusteluna tarkastustiheyden pienentämiselle on monia tahoja edustavien sisäilmatyöryhmien toiminta. Mikäli päiväkotitiloissa on tullut esille epäilyjä sisäilmaongelmista, perustetaan aktiivisesti toimiva sisäilmatyöryhmä ja selvityksiin ja tarvittaviin korjauksiin ryhdytään nopeasti. Sisäilmatyöryhmä huolehtii myös korjausten seurannasta. Lisäksi valvontayksikössä tehdään päiväkotien tarkastukset pääsääntöisesti moniammatillisina yhteistarkastuksina. Tarkastustiheys on sovitettu kaikille tarkastuksiin osallistuville sopivaksi. Valviran ohjeidenkin mukaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset tulisi toteuttaa monialaisina yhteistarkastuksina.
- Riskinarvioinnin perusteella yleisten saunojen valvonnasta on jätetty pois kokoustilojen yhteydessä vuokrattavat tilaussauna-tyyppiset valvontakohteet. Riskit tilaussaunoissa on arvioitu huomattavasti pienemmiksi kuin perinteisissä yleisissä saunoissa, joissa kävijämäärät ovat merkittävästi suurempia. Kokous- ja juhlatilat on aikaisemmin poistettu terveydensuojelun suunnitelmallisesta valvonnasta.
- Mikäli saunatoiminta on tilapäistä (alle 6 kk) ja kertaluonteista, toiminnasta ei edellytetä ilmoitusta, eikä toiminnalta peritä valvonnan perusmaksua. Mikäli toiminta toistuu kausiluontoisesti tai saunatoimintaan sisältyy myös muuta toimintaa (esim. altaita), niin toimijalta voidaan riskinarvioinnin perusteella pyytää ilmoitus ja periä ilmoituksen käsittelystä maksu, vaikka toimintaa olisi alle 6 kk. Tällöin toiminta kuuluu myös perusmaksun piiriin.

- Akupunktihoito on ilmoitusvelvollista, ne tarkastetaan toiminnan aloittamisen yhteydessä, minkä jälkeen näitä kohteita valvotaan terveyshaittaperusteisesti valitusten perusteella.
- Majoituspalvelu on ilmoitusvelvollista silloin, kun majoitukseen on hankittu tai varattu erillinen tila, eikä tila ole yksityishenkilön omassa käytössä. Mikäli asunto tai tila on muutoin yksityishenkilön omassa käytössä, mutta esimerkiksi yhtä huoneistoa vuokrataan lyhytaikaiseen majoitukseen harvoin, toiminta ei kuulu silloin ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Asuinhuoneiston käyttötarkoitus tulee olla hyväksytty majoitushuoneistoksi. Rakennusvalvonta valvoo, että huoneistoja ei käytetä rakennusluvan vastaisesti. Terveysturvallisuuden mukaisen ilmoituksen tehneisiin airbnb -majoitushuoneistoihin tehdään tarkastuksia riskiperusteisesti ja valitusten perusteella. Kohteiden valvonta painottuu toiminnanharjoittajien ohjaukseen ja neuvontaan (mm. omavalvonta ja terveyshaittojen ennaltaehkäisy).

5.6. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

5.6.1 Talousvesi

STM:n asetuksen 1352/2015 mukaisten suurten vettä toimittavien laitosten (EU-laitokset) valvontanäytteet ottaa pääasiassa laboratorion näytteenottaja. Näytteet voi ottaa myös tarkastaja tai erikseen sovittaessa laitoksen henkilökunta. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Verkostoveden laadun valvonta ja näytteenotto tapahtuu valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti.

Muiden STM:n asetuksen 1352/2015 mukaisten vettä toimittavien laitosten verkostonäytteet otetaan myös valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteet ottaa ympäristöterveyden henkilökunta, laboratorion näytteenottaja tai erikseen sovittaessa laitoksen henkilökunta. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa.

STM:n asetuksen 401/2001 mukaisten pienten talousvesiyksiköiden näytteet otetaan 1–3 vuoden välein. Näytteet ottaa ympäristöterveyden henkilökunta, toimija tai laboratorion näytteenottaja. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa.

Muiden valvottavien kaivojen näytteenottotiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Näytteet otetaan osittain tarkastusten yhteydessä, osittain toimija tai laboratorion näytteenottaja huolehtii näytteenotosta. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi Ruokaviraston hyväksymään laboratorioon.

Erikseen sovituissa pienissä talousvesiyksiköissä näytteet ottaa toimijan edustaja. Näytteenottajan pätevyys on varmistettu opastuksella ja neuvonnalla. Tavoitteena on, että talousvesinäytteenottajilla on näytteenottajan sertifiointi tai muu vastaava pätevyys.

Suunnitelmalliseen valvontaan eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien tms. omaan käyttöön tarkoitettut kaivot. Kyseessä ei ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivoista otetaan kuitenkin vesinäytteitä (esim. 1–3 vuoden välein) talousvesiasetusten mukaisesti. Näytteet ottaa laboratorion näytteenottaja, toimija tai ympäristöterveyden henkilökunta. Kohteen suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä tarkastetaan kaivo ja sen rakenteet.

5.6.2 Uimavesi

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun asetuksen muuttamisesta (710/2014)

- STM:n asetusta (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan
- STM:n asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun asetuksen muuttamisesta (711/2014)

Allasvesinäytteet ottaa näytteenottosuunnitelmien mukaisesti altaan hoitaja, laboratorion näytteenottaja tai tarkastaja. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Allasvesistä otetaan näytteitä myös suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten yhteydessä epäiltäessä ongelmia veden laadussa.

Yleisten uimarantojen vesinäytteet ottaa näytteenottosuunnitelmien mukaisesti rantojen hoidosta huolehtiva henkilökunta, laboratorion näytteenottaja tai tarkastaja. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Kultakin uimarannalta otetaan 3–4 vesinäytettä kesän aikana.

Talviuintipaikoilta otetaan kultakin kolme näytettä talviuintikauden aikana.

Uimavesinäytteet erikseen sovituisissa kohteissa ottaa toimijan tai kunnossapitäjän edustaja. Allasvesikohteissa altaan hoitajilta vaaditaan vesityökortti ja näytteenottajan pätevyys on varmistettu opastuksella ja neuvonnalla. Uimarantojen vesinäytteiden ottajina on rantojen huollosta ja kunnossapidosta huolehtivia henkilöitä, joille annetaan säännöllisesti näytteenotto-opastusta.

5.6.3 Puhtausnäytteet ja muut näytteet

Uimahalleista ja kylpylästä otetaan pintapuhtausnäytteitä erillisen, yhteistyössä toimijoiden kanssa laadittavien suunnitelman mukaisesti 1–2 kertaa vuodessa. Käytäntöä laajennetaan tarpeen mukaan myös muihin valvottaviin allaskohteisiin.

Asunnontarkastustoiminnassa ja muussa terveydensuojelulain nojalla tehtävässä huoneistovalvonnassa selvitetään sisäilman laatua ja rakenteiden mikrobivaurioita erilaisilla näytteenotoilla ja tutkimuksilla. Näytteet ottaa pääsääntöisesti ulkopuolinen asiantuntija.

Kauneudenhoitoalan, liikuntatilojen sekä koulujen ja päiväkotien hygieniaa tutkitaan tarvittaessa suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä ottamalla pintapuhtausnäytteitä Hygicult-menetelmällä tai valkuaisaineindikaattorilla.

5.6.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen erityistilanteissa

Laboratoriosopimuksessa varmistetaan, että laboratoriopalvelut ovat käytettävissä myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteissa, kuten talousvesiepidemiaa epäiltäessä.

5.7. Käytettävät laboratoriot

Valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet tutkitaan kyseisiä tutkimuksia tekemään hyväksytyissä laboratorioissa. Laboratorion tulee olla Ruokaviraston hyväksymä. Tampereen kaupunki kilpailuttaa laboratoriopalveluiden sopimuksen sopimuskausittain.

5.8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Tiedonkeruu tapahtuu kirjaamalla tapahtumat valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tavoitteena on siirtyä tulevilla ohjelmakaudella raportoimaan toteutunut valvonta Vati-järjestelmästä saatavien raporttien kautta. Vati-raportoinnin rinnalla on käytössä Excel-taulukoita, joiden kautta mm. talousvedestä otettujen näytteiden tulokset raportoidaan. Lisäksi erilliseen Excel-taulukkoon on kerätty tietoa annettujen lausuntojen määrästä.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Toteutumisessa otetaan huomioon säännöllisen valvonnan lisäksi muun valvonnan ja toimenpiteiden kattavuutta, vaikuttavuutta ja toteutumista. Taulukossa 5.2 esitettyjen painopisteiden toteutuminen tullaan arvioimaan (toteutuiko tilaisuus, saatiinko prosessi kuntoon, jne).

Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa kuvataan:

- tarkastusten kattavuus (toteutuneiden tarkastusten lukumäärä, valvontaprojekteihin osallistuminen)
- säädösten mukainen näytteenotto (talous- ja uimavesi)
- syyt tai perustelut mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi
- painopistealueiden toteutuminen (painopistealueet taulukossa 5.2)
- tarkastusten suunnittelu ja toteutunut ajankäyttö
- yhteistyön ja palvelun toteutuminen
- laatutyön ja varautumisen toteutuminen
- arvio voimavarojen riittävydestä
- henkilöstövoimavarojen kohdentuminen eri ympäristöterveydenhuollon toimialoille
- valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

Lisäksi voidaan kertoa havaittujen epäkohtien määrä sekä toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi. Yhteydenottojen määrää seurataan tietyllä ajanjaksolla tehtävillä otannoilla. Seuraamme myös yhteistyöryhmien sekä annettujen lausuntojen määrää.

6. TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA

Päivitys vuodelle 2024

Tupakkalainsäädännön tavoitteena on tupakoinnin loppuminen. Kunta huolehtii alueellaan toimenpiteistä tupakoinnin lopettamiseksi sekä valvoo alueellaan tupakkalain nojalla annettujen säännösten noudattamista. Tupakkaa saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan kunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Ympäristöterveydenhuolto myöntää myyntilupia sekä valvoo tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteissä, myynnin omavalvontaa, mainontaa sekä tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattamista.

Asuntoyhteisöt voivat hakea tupakointikieltoja, jotka valvontaviranomaisen on määrättävä, mikäli edellytykset kiellolle täyttyvät.

6.1 Tupakkalain valvontasuunnitelma 2020–2024 ja painopisteet

Toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet monet tupakkalainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Muutosten myötä täysin savuttomat tilat ja alueet ovat lisääntyneet sekä laajentuneet ja tupakkatuotteiden sekä nikotiininesteiden myynnistä on tullut luvanvaraista toimintaa. Tupakkalain valvonnan näkökulmasta lainsäädännön muutokset ovat vähentäneet suunnitelmallisen valvonnan tarvetta tupakointikieltojen ja –rajoitusten puolella, mutta toisaalta lisänneet valvontatarvetta tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden sekä niiden myynnin osalta.

Tupakkalain valvontaohjelmakaudella 2020–2024 painopisteiden valinnassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2020–2024 painopisteet ovat:

- 1) omavalvonnan tukeminen
- 2) yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa sekä
- 3) laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä ovat savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin. Lisäksi valvonnassa pyritään viranomaisyhteistyön toimintatapojen luomiseen ja vakiinnuttamiseen. Viranomaisten välinen tiivis yhteistyö paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla mahdollistaa tehokkaan puuttumisen tupakkatuotteiden laittomaan kauppaan.

Elintarvikevalvonta tekee tupakkatuotteiden myyntipaikkojen valvontaa pääasiassa elintarvikevalvonnan tarkastustensa yhteydessä. Laittoman kaupan ehkäisemiseksi valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota vähittäismyyntipakkausten uusiin pakollisiin merkintöihin. Jatkossa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkaus ei saa muodoltaan, väriltään, materiaaliltaan, kääreeltään tai muulta ulkoasultaan erottua muista saman tupakkatuoteryhmän vähittäismyyntipakkauksista, eikä vähittäismyyntipakkaukseen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä. Tämä tulee voimaan 1.5.2023.

Mahdollisuutta tehdä yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön kanssa suunnitelmakauden aikana selvitetään.

Vuosina 2021–2023 painotetaan myös tupakkakauppojen tarkastuksia ja makunesteiden valvontaa tupakkatuotteiden erikoisliikkeissä.

Lain tupakkalain muuttamisesta 283/2022 myötä myytävänä olevien tuotteiden myyjän omavalvontavelvollisuutta laajennettiin pelkästä ikärajavalvonnasta myynnissä olevien tuotteiden

lainmukaisuuden valvontaan siten, että sen tulisi varmistua, että tuotteista on tehty tupakkalain säädetty ilmoitukset ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat laissa säädettyjen vaatimusten mukaisia. Laajennettua omavalvontavelvoitetta on ryhdyttävä noudattamaan lain voimaantultua 1.5.2022 ja olemassa olevat suunnitelmat on päivitettävä huhtikuun 2023 loppuun mennessä. Tukku- ja vähittäismyyntipaikkoja tiedotetaan muutoksesta aktiivisesti valvonnan yhteydessä ja tiedotteella sähköpostilla toimijoille.

Tupakointikiellot ja -rajoitukset

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnan painopisteenä ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila sekä tupakkatuotteiden vähittäismyynti. Elintarvikevalvonta tarkastaa tupakointitilat ja seuraa tekemiensä tarkastusten yhteydessä tupakointikiellon toteutumista sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joihin ei ole rakennettu tupakointitilaa.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontaa suoritetaan myös muiden terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä, mm. majoitustilojen valvonnassa.

Asuntoyhteisöille määrättyjen tupakointikieltojen valvonta ei kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Kieltojen mahdollinen rikkominen selvitetään tapauskohtaisesti ilmoitusten perusteella.

6.2. Muut tupakkalain mukaiset tehtävät

6.2.1 Tupakkatuotteiden – ja nikotiininesteiden myyntilupahakemusten käsittely

Tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Tampereella voimassa olevia tupakkatuotteiden - ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupia on noin 350 ja vuosittain uusia lupahakemuksia käsitellään noin 50 kpl.

Tupakkatuotteiden – ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikkoihin liittyviä muita valvontatoimenpiteitä ovat mm. myyntilupajärjestelmän ylläpito ja vuosittaisten valvontamaksujen laskutus. Kunnan on perittävä myyntiluvan haltijalta myynnin valvonnasta ja valvontaan liittyvistä toimenpiteistä vuosittainen valvontamaksu. Myös lopettaneiden kohteiden selvittäminen on osa myyntilupiin liittyviä toimenpiteitä. Tupakan ja nikotiininesteiden myynnin valvontaa tehdään pääsääntöisesti elintarvikemyymälöiden tarkastusten yhteydessä.

Kuntien tehtävänä on pitää tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden lupa-asioiden ja tukkumyynti-ilmoitusten käsittelyä, valvontaa ja tilastointia varten rekisteriä elinkeinonharjoittajista, joille on myönnetty vähittäismyyntilupa tai jotka ovat hakeneet tällaista lupaa tai jotka ovat tehneet tukkumyynti-ilmoituksen.

Kunnan viranhaltijat käsittelevät tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupahakemuksia ja tekevät niitä koskevia lupapäätöksiä sekä käsittelevät tukkumyynti-ilmoituksia.

6.2.2 Asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen määrääminen

Kunnan tehtävänä on määrätä hakemusten perusteella tupakointikielloja asuntoyhteisöille. Tampereen valvonta-alueella kieltoja on määrätty noin 90 kappaletta ja vuosittain uusia hakemuksia käsitellään noin 20 kpl.

Tupakointikieltohakemusten käsittelystä ja kieltojen määräämisestä peritään kustannuksia vastaava maksu. Tupakointikieltojen määrääminen asuntoyhtiöiden hakemusten perusteella on delegoitu terveydensuojelupäällikölle.

6.2.3 Muu valvonta ja asiantuntijatehtävät

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan on varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa ovat erilaiset valvontatapaukset, esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille,

myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina.

6.2.4 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Nikotiinivalmisteiden myyntiä valvoo elintarvikevalvonta. Nikotiinivalmisteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta tapahtuu pääasiassa tupakkalain valvonnan yhteydessä osana suunnitelmallista valvontaa. Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on nikotiinivalmisteiden myyntilupa noin 200 kohteella ja vuosittain uusia lupahakemuksia käsitellään noin 30 kpl.

6.3 Tarkastusten sisältö ja menetelmät

Tarkastukset kohdistuvat kohteesta riippuen tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai annettujen kehotusten noudattamisen seurantatarkastuksissa. Tarkastukset sisältävät tarvittaessa näytteiden ottoa ja mittauksia. Tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille.

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, voidaan säännösten vastainen toiminta kieltää. Muita mahdollisia toimenpiteitä ovat tupakkalain 96 ja 97 §:ssä tarkoitetut kirjallinen huomautus ja varoitus, jotka ovat tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan peruuttamisen edellytyksiä.

Tupakkalain toteutumista voidaan osittain valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Valvonnassa noudatetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa annettuja tarkastusohjeita.

6.3.1 Tupakan myyntipaikan tarkastus

Tupakan myyntikiellon noudattaminen ja omavalvonta tarkastetaan tarkastuslomakkeen mukaisesti. Samalla tarkastetaan myös tupakan, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmien mainontakiellon noudattaminen myyntipaikassa sekä nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin vaatimustenmukaisuus niissä kohteissa, joissa myös niitä on myynnissä.

Tarkastettavia asioita ovat mm.

- Omavalvontasuunnitelma ja suunnitelman noudattaminen käytännössä
- Omavalvontakirjaukset
- Myyntikieltoilmoitukset
- Myyntilupa-asiakirjan esilläpito
- Myyntipiste
- Tupakkatuotteiden esilläpitokielto
- Myyjän ikä
- Tupakkatuotteiden merkinnät
- Mainonta
- Laittoman kaupan ehkäiseminen (tunnistekoodit)

6.3.2 Ravintolatupakoinnin valvonta

Ravintoloissa, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila, tupakkalain mukaisella valvontatarkastukselle tarkastettavat asiat:

- Tupakansavu ei pääse kulkeutumaan tupakointitilasta muualle ravintolaan.
- Ruokaa tai juomaa ei nautita eikä tarjoilla tupakointitilassa.
- Tupakointitilaan ei ole järjestetty mitään oheistoimintaa (pelitoiminta, tv jne.)
- Tupakointitilassa ei työskennellä lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä.
- Tilan siivous tapahtuu vasta huolellisen tuuletuksen jälkeen.
- Tupakointitilalla on oma valvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.
- Tupakointitilan teknistä toimintaa koskevista puutteista tehdään ilmoitus kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.
- Anniskelulupaviranomaisille tehdään ilmoitus, mikäli tupakointitilassa nautitaan ruokaa tai juomaa tai sinne tarjoillaan.
- Mikäli tupakointitilan toiminnassa on puutteita, joita ei kehotuksista huolimatta saada korjattua, kunnan tupakkavalvontaviranomainen voi kieltää tupakointitilan käyttämisen.

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti tehdään ensisijaisesti päivällä, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

6.3.3 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Tupakkalain 74 §:ssä luetelluissa kohteissa varmistetaan muiden tarkastusten yhteydessä, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaista säännöllistä valvontaa suoritetaan mm. terveydensuojelulain mukaisten kohteiden, esimerkiksi päiväkotien ja oppilaitosten, tarkastusten yhteydessä.

Asuntoyhteisöille määrättyjen parveketupakointikieltojen valvonta ei kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Tarkastuksia tehdään tarpeen vaatiessa valitusten perusteella.

6.4 Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon suunnittelu, tarkastuksen valmistelutyöt, tarkastukseen kulunut aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

6.5 Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ja tarkastustiheys

Tarkastustiheys perustuu riskinarviointiin. Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- ajankohta (esimerkiksi syksyisin koulujen alettua)

- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä
- mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Suunnitelmallisten tarkastusten valvontatarve vuodelle 2024, tarkastusten määrä ja tarkastuksiin kuluva on esitetty taulukossa 6.5.

Tupakkavalvontaan on varattu 2,8 htv:tä, joista elintarvikevalvonnasta 1,6 htv:tä ja terveydensuojelusta 1,2 htv:tä.

6.6 Asuntoyhteisön tupakointikieltojen käsittelyyn käytetty aika

Asuntoyhteisön tupakointikieltojen käsittelyyn menevä aika riippuu asuntoyhtiön koosta ja siitä, miten huolellisesti hakemukset on valmisteltu ja kuulemiset toteutettu. Keskimäärin hakemuksen käsittelyyn menee 10–15 tuntia. Hakemusten määrää ei voida ennakoida.

6.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Tupakkavalvonnan tiedonkeruu tapahtuu valtakunnallisessa VATI-järjestelmässä ja Valviran TURRE-rekisterissä. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota valvonnan kattavuuteen ja sekä siihen, miten painopisteiden avulla on voitu parantaa valvonnan vaikuttavuutta.

Suunnitelmakauden aikana seurataan myös yhteistyön kehittymistä ehkäisevän päihdetyön kanssa, laittoman kaupan torjuntatoimia sekä tupakoinnin vähentämiseksi tehtyjä muita toimenpiteitä.

7. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA JA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT 2020-2024

Päivitys vuodelle 2024

Eläinlääkintähuollon sektori vastaa yhdessä elintarvikevalvonnan sektorin kanssa kaikista lakisääteisesti eläinlääkäreille kuuluvista tehtävistä yhteistoiminta-alueella. Tehtävät ovat pääpiirteissään jaettu seuraavalla tavalla. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinlääkäripalveluista ja eläinten terveydenhuollosta. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta, eläintautivalvonnasta, eläinten tuonnin ja viennin valvonnasta, eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnasta sekä sivutuotelain mukaisesta valvonnasta. Hygieenikkoeläinlääkärit vastaavat Elintarvikelain mukaisesta valvonnasta, josta kerrotaan enemmän elintarvikevalvonnan suunnitelmassa.

7.1 Perusteet ja tavoite

Ruokavirasto on laatinut valtakunnallisen ohjelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO) 2015–2024. Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 8 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa eläinlääkintähuollosta (1031/2009). EHO on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa ja (EY) N:o 625/2017 valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU). Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO) vuosille 2015–2024 on tehty päivitykset vuodelle 2024 (21.11.2023).

EHO:n tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa Ruokaviraston ohjaamaa valvontaviranomaisten toimintaa. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontaviranomaisia valvontasuunnitelman laatimisessa valvonnan toimeenpanemiseksi. Tavoitteena on erityisesti yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää lisäksi eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät henkilö- ym. resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin koko maassa.

EHO eläinlääkintähuollon painopistealueet 2024 ja niiden toteutus

1. ELTE-tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto

ELTE-tietojärjestelmän osa eläintautitapausten ja epidemioiden hallinta on julkaistu ja on käytössä. Toimintoja lisätään edelleen asteittain järjestelmän kehitysvaiheiden mukaisesti. Kaikki lainsäädännöllä vastustettavien eläintautien epäilyt ja todetut tapaukset (esim. salmonellat) kirjataan ELTE-järjestelmään. Ruokavirasto järjestää edelleen käyttökoulutusta ja ohjeistaa järjestelmän käytössä tarpeen mukaan. ELKE-järjestelmän osa eläinlääkkeiden käyttötiedon keruu eli ELTE2 otettiin käyttöön 1.4.2022. Järjestelmä kerää tietoa eläinlääkärin käyttämistä ja luovuttamista lääkkeistä pääosin rajapinnan kautta suoraan praktiikkaohjelmistoista, mutta silloin kun se ei ole mahdollista, on tietoja syötettävä käsin. Vuoden 2023 käyttötiedot raportoidaan EU:lle vuonna 2024. Avit käyttävät ELKE-järjestelmän tietoja hyväkseen eläinlääkäreiden tehostetussa lääkitsemisvalvonnassa. Kansallinen, kaiken mikrobilääkkeiden käyttötiedon raportti on mahdollinen vasta, kun apteekkeista saadaan tiedot mikrobilääkkeistä. Tämänhetkisen arvion mukaan tiedot saisi 1.1.2026 alkaen eli ensimmäinen koko vuoden raportti saatavilla 2027. ELKE-järjestelmää tullaan hyödyntämään myös eläintautien ilmoittamisessa. Ruokavirasto antaa myös ELKEN käyttökoulutusta järjestelmän käyttöönoton yhteydessä.

2. Pandemiavalmiuden arviointi ja koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa

Kaikki tahot arvioivat painopistetyön onnistumista.

3. **Eläntautitorjunnan varautuminen ja toteutus**

LSSAVI vetää Ruokaviraston avustamana hanketta, jossa parannetaan varautumista ja valmiutta laajan zoonoottisen eläntautiepidemian edellyttämien taudinvastustustoimenpiteiden toteuttamiseen, koordinointiin ja johtamiseen. Toteutuksessa hyödynnetään aiemmista eläntautitapauksista, erityisesti vuoden 2023 lintuinfluenssaepidemiasta saatuja oppeja, ja otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon koko hallintorakenteeseen esitettäviä muutoksia. Toteutusaika alustavasti 2024-2025.

4. **EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano**

EU:n eläinterveys säännöstö 2019/429 (AHL) sekä sen nojalla annettuja säädöksiä on sovellettu 21.4.2021 lähtien. Uudistettu eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö astui voimaan tammikuussa 2022. Mm. uusille eläinlajeille on tullut vaatimuksia merkintään ja rekisteröintiin. Rekisteröintivaatimus laajeni koskemaan myös tiettyjä sukusolujen ja alkioiden pitopaikkoja. Vuosien 2023-2024 aikana jatkuu uuden lainsäädännön toimeenpano, ohjeistaminen ja kouluttaminen.

5. **EU:n eläinlääkeasetuksen 2019/6 ja muuttuvan kansallisen lääkelainsäädännön toimeenpano**

EU:n eläinlääkeasetusta 2019/6 ja sen nojalla annettuja säännöksiä on sovellettu 28.1.2022 lähtien. Vuoden 2024 aikana tavoitteena on vakiinnuttaa uuden lainsäädännön mukainen valvonta. Samoin jatketaan uudesta lainsäädännöstä tiedottamista ja kouluttamista.

6. **Eläinten hyvinvointilain toimeenpano**

Uusi eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan vuoden 2024 alusta. Uuden lainsäädännön toimeenpano, ohjeistus ja koulutus edellyttää vuosien 2023 -2024 aikana runsaasti Ruokaviraston, aluehallintovirastojen ja paikallisviranomaisten panostusta.

7. **Lääkitsemisen valvonta**

Lainsäädännön tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää eläinten lääkitsemisestä ihmisille, eläimille ja ympäristölle aiheutuvia haittoja sekä edistää tarkoituksenmukaista lääkkeiden käyttöä eläinlääkinnässä. Valvonnalla varmistetaan, että eläinlääkäri ja tuotantoeläinten omistajat ja haltijat noudattavat voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tavoitteena ovat elintarviketurvallisuuden ylläpitäminen, väestöterveyden suojeleminen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Tavoitteet saavutetaan toisaalta tuotantoeläinten pitopaikoissa tehtävällä valvonnalla ja toisaalta eläinlääkäreiden valvonnalla.

8. **Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta ja turkiseläinrehun turvallisuuden varmistaminen**

Vuonna 2024 jatketaan edellisen vuoden sivutuotevalvonnan painopisteenä ollutta sivutuoteiden hautaamisen valvontaa komission antamaan suositukseen perustuen (sivutuoteauditointi keväällä 2021). Komissio kiinnitti huomiota sivutuoteauditoinnillaan sivutuotteiden hautaamisen olosuhteiden valvonnan riittämättömyyteen, erityisesti pohjavesialueille aiheutuvien riskien vuoksi. Lisäksi valvontaa laajennetaan koskemaan myös epäilyttäviä kotiteurastuksia ja muita epäselvyyksiä sivutuotteiden hävittämisessä. Valvontaa tullaan suorittamaan vuoden 2023-2024 aikana Ruokaviraston riskiperusteisesti valitsemissa eläintenpitopaikoissa, joissa on märehitijöitä. Valvontaa kohdennetaan tarpeen mukaan myös muiden eläinlajien pitopaikkoihin. Keräilyalueen osalta Ruokavirasto toimittaa aveittain luettelot niistä pitopaikoista, joissa laitonta hautaamista tapahtuu rekisterin perusteella usein. Syrjäisillä alueilla valvontaa tullaan tekemään satunnaisotannalla ja mahdollisesti alueellisen riskinarvioinnin perusteella valituilla tiloilla. Kunnaneläinlääkäri tekee valvontakäynnin varmistaen toiminnan lainmukaisuuden ja ettei sivutuotteiden säilytys ja hävittäminen aiheuta eläntautien leviämisen vaaraa eikä ympäristölle (pohjavesialueet tms.) ole aiheutunut haittaa. Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Pohjois-Suomen alueella edellä kuvattu painopiste korvataan osittain turkiseläinruhojen käsittelylaitosten ja turkiseläinrehusekoittamoiden valvonnalla. Lisäksi kaikilla alueilla valvotaan

turkiseläintilojen tilarehustamot Ruokaviraston sivutuotevalvontasuunnitelmassa tarkemmin esitetyllä tavalla. Ruokavirasto huomioi alueelliset painopisteen erot hautaamisen valvonnan kohdentamisessa.

9. **Avi-kohtainen painopiste**

Avi valitsee viime vuosien valvontasuunnitelmien toteutumisen raportoinnin perusteella painopisteen, johon suunnataan valvontaa avin määrittelemällä tavalla. Tarvittaessa avin alueen kuntien valvontaeläinlääkärit osallistuisivat toteutukseen.

7.1.1 Vaatimukset kunnan valvontasuunnitelmalle

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitus suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista (Elhl. 10 §).

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tulee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Kunnan on valvontasuunnitelmassaan osoitettava, että yksiköllä on kartoitetun resurssitarpeen täyttämiseen riittävä määrä pätevää henkilökuntaa.

7.1.2 Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma

Tampereen ympäristöterveydenhuolto on tehnyt eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman vuosille 2021–2024. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein, valtakunnallinen valvontaohjelma ja mahdolliset aluehallintoviraston ohjeistukset huomioiden.

Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma koskee toiminta-aluetta; Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala.

7.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Tampereen eläinlääkintähuollon henkilökuntaan kuuluu eläinlääkintähuollon päällikkö, viisi valvontaeläinlääkäriä, yhdeksän praktikkoeläinlääkäriä, kolme hygieenikkoeläinlääkäriä ja yksi hallintoassistentti. Vuoden 2022 aikana alueelle on perustettu uusi, kiertävän sijaisen virka, joka mahdollistaa nopean toiminnan mahdollisissa sairaustapauksissa sekä sijaispulassa. Näin voidaan turvata osaltaan eläinlääkintähuollon toimivuus alueella myös lomien ja sairaustapausten aikana.

Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa eläinlääkintähuollon tehtävien yleisestä työnjaosta. Valvontaeläinlääkärit, praktikkoeläinlääkärit ja hygieenikkoeläinlääkärit vastaavat tehtävien työnjaosta omilla alueillaan. Isompi yksikkö antaa mahdollisuuden jakaa työtehtäviä tarkoituksenmukaisesti, projektiluontoisesti ja asiantuntemuksen mukaan.

Valvontaeläinlääkäreiden työpanoksesta on 4,4 htv varattu hoitamaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja 0,6 htv eläintauti- ja sivutuotevalvontaan sekä eläinten tuontiin ja vientiin liittyviin tehtäviin

tehtäviä. Työt jaetaan valvontaeläinlääkäreiden kesken alueellisesti ja niin että vuorollaan joku voi toteuttaa suunnitelmallista valvontaa projektiluontoisesti.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut alueellisesti viidessä toimipisteessä:

Tampereen Lielahden toimipisteestä hoidetaan Tampereen alue, sekä osallistutaan Oriveden ja Juupajoen alueen eläinlääkintään, Oriveden toimipisteestä Oriveden ja Juupajoen alueet, Kangasalan toimipisteestä hoidetaan Kangasalan ja Pälkäneen alueet, Valkeakoskelta Valkeakosken sekä osa Akaan alueesta (ent. Toijala), Urjalasta Urjalan ja osa Akaan alueesta (ent. Kylmäkoski ja Viiala).

Lielahden vastaanotolla on erillinen leikkaustila, Kangasalla röntgen ja kaikilla vastaanotoilla on käytössä ultraäänilaitte. Kangasalan vastaanotolla on eläinlääkäreiden itse palkkaamat avustajat.

Kahdeksan praktikkoeläinlääkäriä sijoittuu vastaanotoille seuraavasti: kaksi Tampereen Lielahden, yksi Oriveden, kaksi Kangasalan, yksi Valkeakosken sekä kaksi Urjalan vastaanotolle. Uusi kiertävä sijainen -praktikkoeläinlääkäri sijoittuu niihin toimipisteisiin, joissa sijaistarvetta on, mutta viran varsinainen nimetty toimipiste on Orivesi.

Traces -tarkastuksia tekevät valvontaeläinlääkärit ja tarvittaessa myös praktikot.

Ns. kolmansiin maihin suuntautuissa eläinten vienneissä praktikkoeläinlääkärit tekevät eläinlääkinnälliset terveystarkastukset ja kirjoittavat terveystodistukset. Tarvittaessa valvontaeläinlääkärit avustavat näissä.

Suunnitelman liitteenä on eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoituslomake Taulukko 7.2.

7.2.1 Eläinlääkäripalvelut

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut sekä pien- että suurelaimille viidestä toimipisteestään. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tekevät valvontaeläinlääkärit eivät tee praktiikkaa toimialueellaan, jääviysongelman välttämiseksi.

7.2.2 Henkilökunnan täydennyskoulutussuunnitelma ja hallintomenettelyjen tuntemuksen varmistaminen

Henkilökunnan osaamista vahvistetaan riittävällä täydennyskoulutuksella.

Eläinlääkintähuollon päällikkö osallistuu vuosittain 1–2 htpv ja valvontaeläinlääkärit, hygieenikkoeläinlääkärit sekä praktikkoeläinlääkärit kukin 4–8 htpv verran eläinlääkintähuoltoon, eläinten hyvinvointiin, eläintauteihin tai eläinperäisten elintarvikkeiden valvontaan liittyviin koulutuksiin ja työkokouksiin. Hallintomenettelyjen tuntemiseen liittyviin koulutuksiin osallistuvat eläinlääkintähuollon päällikkö sekä valvonta- ja hygieenikkoeläinlääkärit, kun heille soveltuvaa koulutusta on tarjolla.

Koulutussuunnitelmaa täydennetään vuosittain koulutustarpeiden ja – tarjonnan mukaan. Koulutussuunnitelma täydentyy kalenterivuoden aikana koska kaikkia koulutuksia ei ole ilmoitettu edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä.

Esimerkkejä koulutuksista, joihin voidaan osallistua:

- Ruokaviraston koulutukset eläinten hyvinvoinnista
- Ruokaviraston ajankohtaisseminaarit eläinten hyvinvoinnista (ns. viranomaisten eläinsuojelupäivät)
- Ruokaviraston koulutukset eläintaudeista
- Ruokaviraston koulutukset eläinten tuonnista ja viennistä sekä TRACES-järjestelmästä
- Ruokaviraston järjestämät koulutukset viranomaistoimintaan liittyvistä rekistereistä, ohjelmista ja valvonnasta
- Ruokaviraston tarkastuseläinlääkäreille suunnatut koulutukset

- Ruokaviraston laitosvalvontaan ja Oiva-järjestelmän käyttöönottoon liittyvät koulutukset
- Aluehallintoviraston järjestämät eläinlääkintähuoltoon, eläintauti- ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan tai ajankohtaisiin asioihin liittyvät sekä muut mahdolliset työkokoukset
- Aluehallintoviraston työkokoukset
- Hallintomenettelyjä koskevat koulutukset
- Suomen eläinlääkäriliiton eläinlääkäripäivät
- Muut mahdolliset soveltuvat eläinlääkintähuollon koulutukset esim. suur- tai pieneläinpraktiikkaan liittyvät koulutukset

7.2.3 Rekrytoidun henkilökunnan riittävän pätevyyden varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä opinto- ja työtodistusten sekä haastattelun avulla. Eläinlääkäreiden laillistuminen ja oikeudet varmistetaan Ruokaviraston eläinlääkärirekisteristä.

Muissa EU/ETA -maissa valmistuneita eläinlääkäreitä koskien viran kelpoisuusvaatimuksista on olemassa Ruokaviraston ohje (Muissa EU/ETA-maissa kuin Suomessa eläinlääkäriin pätevyyden hankkineiden kelpoisuusvaatimukset kunnaneläinlääkäriin virkaan), jossa mainittujen vaatimusten täyttyminen varmistetaan aina ennen virkaan valitsemista.

Myöhemmin henkilöstön pätevyyttä pyritään ylläpitämään riittävällä täydennyskoulutuksella.

7.2.4 Eläinlääkäriin tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Ympäristöterveyden laatujärjestelmässä pidetään kirjaa tehtävistä, jotka on säädetty eläinlääkäriin tehtäviksi. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa tehtävien työnjaosta siten, että kyseisiä tehtäviä ei anneta muiden kuin eläinlääkärien tehtäviksi.

7.3 Tietojärjestelmät

7.3.1 Tietojärjestelmät ja eläinrekisterien käyttö

Valvontaeläinlääkäreiden valvontatiedot kirjataan kaikki yksikön omaan Facta-järjestelmään, joka on poistumassa lähiaikoina tallennusten osalta.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä ELVI on hallinnonalan perusjärjestelmä, joka sisältää eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä- ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi sinne tallennetaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmia, luvan – ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset.

TRACES-järjestelmän avulla seurataan oman alueen eläinten vientejä ja tuonteja. Tuontien ja vientien valvonnassa on siirretty syksyllä 2021 uuteen Traces NT -järjestelmään.

Eläintenpitäjärekisteristä pidetään yllä tietoja alueen eläintenpitopaikoista ja tuotantoeläinmääristä.

Eläintenpitokielto rekisteristä tarkistetaan, onko niillä henkilöillä, joista tehdään eläinsuojeluilmoitus, tai niillä, joille ollaan myymässä huostaan otettua eläintä, eläintenpitokieltoa. Jos havaitaan, että henkilöillä, jolla rekisterin mukaan on voimassa oleva eläintenpitokielto, on eläimiä omistuksessaan tai hoidossaan, tehdään asiasta rikosilmoitus poliisille.

Valvontaeläinlääkäreillä on ympäristöterveyden yksikössä käyttöoikeudet TRACES-järjestelmään, eläintenpitäjärekisteriin, pitopaikkarekisteriin, eläintenpitokielto rekisteriin, Pikanttiin, nautarekisteriin, eläinrekisteriin (siat, lampaat, vuohet), sekä osalla myös väestötietojärjestelmään. Vuoden 2023 alusta tuli lisäksi erillinen koirarekisteri, johon vuoden 2024 aikana valvontaeläinlääkärit hankkivat käyttöoikeudet ko. ohjelman viranomaiskäyttöliittymän valmistuttua.

Lihantarkastukset raportoidaan uuteen Tarkkari-ohjelmaan, joka toimii yhdessä ELVI-järjestelmän kanssa.

Eläinperäisten elintarvikkeiden tuotantolaitosten valvontatiedot merkitään Oiva-järjestelmään ja valvontatiedot kirjataan kaikki myös yksikön omaan Facta-järjestelmään.

Pikantti on viranomaisille tarkoitettu Ruokaviraston ylläpitämä ekstranet, jossa voidaan seurata esimerkiksi eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä ajankohtaisia asioita, jakaa tietoa ja käydä keskustelua viranomaisten välillä.

Praktikkoeläinlääkäreillä on käyttöoikeudet Pikanttiin, Nasevaan, Sikavaan ja TRACES – järjestelmään. Eläinlääkariohjelma KliniQ:n yhteydessä ylläpidetään myös eläintenpitäjärekisteriä eli tietoja alueen eläintenpitopaikoista ja tuotantoeläinmääristä.

Tietojärjestelmien käytöstä järjestettäviin koulutuksiin on varauduttu.

7.4 Yhteistyö ja viestintä

7.4.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa eläinlääkintähuollon viestinnästä ja tiedotuksesta.

Viestintä hoidetaan pääsääntöisesti sähköpostitse, jonkin verran puhelimella ja enää hyvin vähän kirjepostina.

Praktikkoeläinlääkärit huolehtivat omien alueidensa osalta eläinlääkintähuollon käytännön viestinnästä ja yhteydenpidosta muihin viranomaisiin.

Valvontaeläinlääkärit huolehtivat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan osalta käytännön viestinnästä ja yhteydenpidosta muihin viranomaisiin.

Aluehallintovirastoon pidetään yhteyttä tarvittaessa. Aluehallintovirastoon ja terveystarvonnalle (kuntien tartuntatautien vastuuhenkilöt) tehdään ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaisesti.

Pirkanmaan poliisilaitoksen kanssa on sovittu yhteistyötavoista partioiden ja tutkijoiden kanssa virka-avun ja tutkinta-avun sujuvuuden ja tiedonkulun varmistamiseksi. Poliisin kanssa hyvin alkanutta yhteistyötä kehitetään ja pyritään pitämään ainakin yksi alueen valvontaeläinlääkärien ja poliisin edustajien yhteinen suunnittelu- ja tilannekatsauspalaveri vuodessa.

7.4.2 Eriyistilanneviestintä

Eriyistilanneviestinnässä noudatetaan ympäristöterveyden yksikön laatujärjestelmässä kuvattuja viestintäohjeita.

7.5 Maksut

Praktikkoeläinlääkärit noudattavat kunnallista eläinlääkäritaksaa (voimassa 1.6.2023 alkaen).

Evidensia (Evidensia Veter, Tampere ja Evidensia Vethaus) perii pienten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta kustannukset eläinten omistajalta ja osa perusmaksuista on määritelty sopimuksessa.

Päivystyspuhelimaksut ovat ppm.

Eläinlääkintähuoltolain mukaisesti subventoidaan hyötyeläinten sairasmatkoja, silloin kun eläimenpito on osa elinkeinonharjoittamista. Subventiomaksu on yli 30 km:n ylittävien sairasmatkojen perusmaksun ylittävältä osalta, jolloin omavastuu on 30 km matkaa vastaava käyntimaksu +kilometrikorvaus.

Subventio lasketaan verottomilla hinnoilla ja siinä lasketaan ensimmäisen eläimen käyntimaksu (korotuksineen) ja matkakulut yhteen, ja tästä summasta omistaja maksaa omavastuun sekä arvonlisäveron omavastuusta ja subventiosta.

Vastaanottokäynneistä perittävät klinikkamaksut ja joidenkin hoito- ja tutkimuslaitteiden käytöstä perittävät laitteiden käyttömaksut perustuvat alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymiin taksoihin. Taksat on tarkistettu ja hyväksytty viimeksi 23.2.2022, ja tarkastetut maksut ovat tulleet voimaan 1.3.2023.

Voimassa oleva taksa on nähtävillä ympäristöterveyden nettisivuilla, toimistossa ja palvelupisteessä.

Klinikka- ja laitteiden käyttömaksut on otettu käyttöön vuoden 2015 aikana.

Eläinsuojeluvalvonta on kohteille maksutonta, mutta eläintautilakiin (76/2021) ja sivutuotelakiin (517/2015) liittyvän valvonnan maksut määrittelee Maa- ja metsätalousministeriön asetus kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista (335/2021). Kunta toimittaa toimijan laskuttamista varten tarpeelliset tiedot aluehallintovirastolle aluehallintoviraston vahvistaman kaavan mukaisesti viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun kunnaneläinlääkäri on suorittanut maksutaulukon mukaisen maksullisen suoritteen.

7.6 Eläinten terveyden valvonta

7.6.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston antamien määräysten ja ohjeistusten mukaisesti mahdollisiin valvontahankkeisiin. Ruokaviraston, THL:n ja HY ELTDK:n hankkeisiin osallistutaan myös mahdollisuuksien mukaan, lähinnä näytteiden keräämisen muodossa.

7.6.2 Eläintautivalmius

Eläintautivalmiudesta vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit ja valmiuseläinlääkäreinä toimivat eläinlääkärit, tarvittaessa myös kaikki muut praktikkoeläinlääkärit ja hygieenikkoeläinlääkärit.

Valmiuseläinlääkäreinä yksiköstämme toimivat Jouko Jakala, Jyrki Haapasalmi ja Teemu Kipinoinen.

Toiminta poikkeustilanteissa kuvataan yksikön valmiussuunnitelmassa.

Välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen eläintautiepidemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa:

Eläinlääkintähuollon tehtävät hoidetaan poikkeustilanteessa siten, että välttämättömät tehtävät jaetaan käytössä olevan työvoiman mukaisesti. Eläinten hoito järjestetään ensisijaisesti praktikoiden toimesta. Eläintautitilanteissa valmiuseläinlääkärinä toimivien praktikkoeläinlääkäreiden ollessa estyneinä työtehtäviensä hoidosta, muut praktikkoeläinlääkärit hoitavat kyseisen praktiikka-alueen tehtävät.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan tekevät ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit, heidän estyessään praktikkoeläinlääkärit tai muut eläinlääkärit, sekä viime kädessä poliisi tai terveystarkastajat/ympäristöinsinöörit toimivat eläinsuojeluvalvojina. Aluehallintoviraston hyväksymä vapaaehtoinen eläinsuojeluvalvoja voi halutessaan avustaa terveystarkastajia/ympäristöinsinöörejä ja poliisia (viranomaisen pyynnöstä) eläinsuojelutarkastusten tekemisessä.

Pieneläinpäivystys poikkeustilanteissa:

Tampereen kaupungin sopimuksessa eläinlääkäripalvelujen hankinnasta pienille kotieläimille ei ole erillistä mainintaa poikkeustilanteista. Sopimus kattaa kuitenkin kaikki eläinlääkintähuoltolaissa kunnan järjestettäväksi määrätyt eläinlääkäripalvelut.

Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on kuitenkin valmius hoitaa myös pieneläimiä ja alueella on edelleen runsaasti yksityisiäkin eläinlääkäreitä. Osa näistä muista klinikoista on auki myös päivystysaikana.

7.6.3 Eläintautien ilmoittaminen

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueen praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit huolehtivat ja kukin osaltaan ryhtyvät toimenpiteisiin eläintautiepäily- ja eläintautitapaustilanteissa sekä tekevät osaltaan eläintauti-ilmoitukset lakisääteisesti vastustettavista ja ilmoitettavista eläintaudeista Eläintutilain 76/2021 mukaisesti.

Tampereen kaupungin pieneläinten päivystysaikaisesta terveyden- ja sairaanhoidosta vastaavan yksityisen eläinlääkäriaseman palveluksessa oleva eläinlääkäri ilmoittaa eläintautiepäilyistä ja eläintautitapauksesta välittömästi Tampereen eläinlääkintähuollon valvontaeläinlääkärille tai praktikkoeläinlääkärille tai aluehallintovirastoon (Etl 20 §).

Toiminta poikkeustilanteissa kuvataan valmiussuunnitelmassa.

Eläintautien vastustamisessa toimitaan eläintutilainsäädännön ohjeiden mukaisesti. Kyseisten ohjeiden mukaan vastustustyön johto siirtyy tietyissä tapauksissa läänineläinlääkärin tehtäväksi.

Eläinlääkintähuollon eläinlääkärit ilmoittavat toiminta-alueella toteamistaan zoonooseista viimeistään seuraavana arkipäivänä kyseisen kunnan tartuntataudeista vastaavalle henkilölle.

7.6.4 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Mahdollisessa vastustettavaa eläintautia koskevassa eläintautitapauksessa otetut näytteet lähetetään tutkittavaksi Ruokavirastoon.

7.6.5 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Praktikkoeläinlääkärit solmivat omilla alueillaan Naseva ja Sikava -terveysvalvontaohjelman mukaisia terveydenhuoltosopimuksia sika- ja nautatilojen niitä pyytäessä. He hoitavat niihin liittyvän tarkastustoiminnan ja näytteenoton sekä dokumenttien toimittamisen eteenpäin ja arkistoinnin toimipistekohtaisesti.

Viranomaisten valvontamenettelyt ja resurssitarve terveystarkastusohjelmissa:

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen praktikkoeläinlääkärien kanssa terveydenhuoltosopimuksen solmineet pitopaikat on lueteltu resurssitarvelitteessä.

Ohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja terveystarkastusohjelmiin liittyviä asiakirjoja hallinnoidaan Nasevan/Sikavan ja ympäristöterveyden/eläinlääkintähuollon tietojärjestelmien avulla.

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelman osalta seurataan toimijan toteuttaman näytteenoton säädettyjen mukaisuutta tarkastamalla näytteenottoon liittyvät asiakirjat viranomaisnäytteenoton yhteydessä. Parvista toimitetut saapumisilmoitukset tallennetaan tilakohtaisesti ympäristöterveyden tietojärjestelmään.

Tiloilla poistettujen nautojen tietoja seurataan aluehallintoviraston toimittamista tilastoista sekä tarkastuskäynneillä ja epäkohdat selvitetään alkutuotannon toimijalta tapauskohtaisesti.

Jos havaitaan, että lakisääteistä terveysturvatoimintaa ei ole toteutettu säädösten mukaisesti, ryhdytään tilanteen mukaan toimenpiteisiin aluehallintoviraston antamien ohjeiden mukaisesti.

7.6.6 Vesiviljelylaitosten terveysturvatoiminta

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on viisi vesiviljelylaitosta. Laitokseen tehdään tarkastuksia ja valvontanäytteitä otetaan valtakunnallisen valvontatoiminnan mukaisesti. Vesiviljelylaitosten valvontaa koskevaan koulutukseen osallistutaan, mikäli sellainen järjestetään suunnitelmakauden aikana.

7.6.7 Muu eläintautivalvonta

Ruokaviraston vuosittain pyytämien seurantanäytteiden ottamisen toteutumisesta määräaikoihin mennessä vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa praktikoeläinlääkärit. Näytteiden ottamisen määräajat sisällytetään valvontaa tekevän eläinlääkärin vuosiaikatauluun. Tiedot taltioidaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään ja näytteenoton etenemisestä ja näytetuloksista toimitetaan tietoa aluehallintovirastolle viraston antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti.

Kyyhkyslakat

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella ei ole tiedossa kyyhkyslakkoja. Alueella on ainoastaan lemmikkeinä tai eläintarhassa / kotieläinpihassa pidettäviä kyyhkysiä. Siipikarjaa (ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat lajit) lemmikkeinä pitäviä kehoitetaan ilmoittautumaan rekisteriin muun valvonnan yhteydessä, mikäli sitä ei muutoin ole tehty.

Eläinten keinollinen lisääminen

Hevosten lisääntymiseen liittyviä tutkimuksia ja keinosiemennyksiä siirtospermalla tehdään kunnaneläinlääkäreiden toimesta jonkin verran. Mahdollisia hevosten alkionsiirtoihin liittyviä alkuvaiheen perustutkimuksia tehdään tarvittaessa.

Keinolliseen lisääntymiseen liittyvä valvonta toteutetaan aluehallintoviraston ja ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Alueella on neljä keinolliseen lisääntymiseen liittyvää yksityistä toimijaa, joista kaksi oriasemia, yksi pässiasema ja yksi karjuaseman karanteeni.

Pieneläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä palveluita kunnassa ei tarjota.

7.7 Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lain (1069/2021) vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa suoritetaan muun muassa sisällyttäen se muiden tarkastusten, kuten eläinten hyvinvoinnin valvonnan tai eläintautivalvonnan yhteyteen.

Havainnoista ilmoitetaan kirjallisesti aluehallintovirastoon sekä ELY-keskukseen jatkotoimia varten.

7.8 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Kunnaneläinlääkäri valvoo eläinten lääkitsemislain (387/2014) vaatimusten noudattamista aluehallintoviraston määräysten mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

7.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

EHO:ssa käsitellään elävien eläinten sekä muiden eläimistä saatavien tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia.

7.9.1 Sisämarkkinakauppa

Traces-järjestelmän ilmoituksia seuraavat sekä niistä seuraavista toimenpiteistä vastaavat valvontaeläinlääkärit ja tarvittaessa praktikkoeläinlääkärit.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirastosta saadut sisämarkkinatuonnin ennakoilmoitukset kirjataan ympäristöterveyden tietojärjestelmään (Facta). Kaikki Suomeen saapuneet märehitjät ja siat tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti kahden arkipäivän sisällä saapumisesta. Eläimiltä otetaan verinäytteet vain riskimaista tuotaessa. Aluehallintovirasto määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Muiden erien osalta pyritään tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta pyritään tarkastamaan vähintään yksi saapunut erä vuodessa.

Virkaeläinlääkäriin tarkastamien tuontierien tarkastusten raportointi tapahtuu TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osio. (Etl 44 §)

Toimijan velvollisuutena on tarkastaa kaikki vastaanottamansa erät. Jos vastaanotetuissa eläimissä on havaittavissa eläintaudin oireita tai asiakirjoissa ilmenee puutteita, on toimija velvollinen ilmoittamaan asiasta virkaeläinlääkärille (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveyssäännöstö”, Komission delegeoitu asetus 2020/688, Komission delegeoitu asetus 2020/990). Virkaeläinlääkäri voi tehdä saapuville erille tarkastuksia ja ottaa näytteitä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 artiklat 9–15, Eläintautilaki 76/2021 23 ja 75 §).

Valvontaeläinlääkärit seuraavat saapuvia erä TRACES-järjestelmässä ja tekevät tarvittaessa saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman erillistä aluehallintoviraston kehoitusta. Virkaeläinlääkäri ryhtyy aina toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja erä. Ilmoituksia laittomasti tuoduista eläimistä tulee myös eläinlääkäriasemien ja muiden eläinlääkintätahojen kautta. Näistä tapauksista ilmoitetaan välittömästi aluehallintovirastoon ja toimitaan sieltä saatujen ohjeiden mukaisesti.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyrtsijöille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: Cites, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki). Toimijan tulee itse tarkastaa vastaanottavan maan lainsäädännön vaatimukset vientiin.

Valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri tarkastaa lähetysten ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä silloin, kun kohdema edellyttää virkaeläinlääkäriin todistusta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveyssäännöstö”, Komission delegeoitu asetus 2020/688, Komission delegeoitu asetus 2020/990), Eläintautilaki 76/2021 44§).

Sisämarkkinakaupan toimijoita koskeva rekisteröintivelvoite poistui uuden eläintautilain 76/2021 myötä. Nykyisessä Traces-järjestelmässä sekä lähettäjän, että vastaanottajan pitopaikka tulee kuitenkin olla rekisteröitynä järjestelmään ennen kuin sisämarkkinakaupan siirrot ovat mahdollisia. Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja, tuotteita, tai eläintaudin aiheuttajamikrobeja ja -loisia on haettava Ruokaviraston suostumusta tai lupaa (Eläintautilaki 49 ja 64 §) Ruokavirastosta. Epäselvissä tapauksissa käännytään läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen. Tuontieriä ei tarkastuksessa hyväksytä eikä vientieriä

saa lähettää, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Toimija on aina vastuussa ehtojen täyttymisestä.

Mahdollista vastaanottajamaasta annettavaa palautetta seurataan ja tarvittaessa siihen reagoidaan esim. TRACES-järjestelmän kautta.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri kirjoittaa tarvittavat vientitodistukset EU:n ulkopuolelle vietäville seura- ja harrastuseläimille silloin, kun kohdemaata edellyttää virkaeläinlääkärin todistusta. Ennen eläinlääkintätodistuksen myöntämistä varmistetaan, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tositte tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta.

Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

7.9.2 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta

Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §) Virkaeläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten monitoroitujen lähetysten kuittauksen TRACES-järjestelmään 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi. Virkaeläinlääkäri käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Virkaeläinlääkäri suorittaa toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti.

7.10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnissa eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi.

Eläinsuojeluvalvontaa Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella hoitavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa myös praktikkoeläinlääkärit tai ympäristöterveyspäällikkö sekä terveystarkastajat/ympäristöinsinöörit ja poliisi. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluvalvonnasta vastaa poliisi ja päivystävä praktikkoeläinlääkäri.

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen valvontaeläinlääkärit, hygieenikkoeläinlääkärit ja ympäristöterveyspäällikkö eivät tee praktiikkaa. Tuotantoeläintiloja on suhteellisen vähän ja tilanteita, joissa eläinsuojeluvalvontaa tuotantoeläintilalla tekisi praktikkoeläinlääkäri, jolla on tilalle kiinteä asiakassuhde, ei käytännössä synny. Järjestely takaa sen, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ei tee henkilö, joka olisi asiakkaaseen kiinteässä asiakassuhteessa.

Resursseja eläinten hyvinvoinnin valvontaan Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on varattu resurssitarveliitteessä ilmoitetun mukaisesti.

Eläinsuojelutarkastukset

Havaittaessa eläinsuojelutarkastuksella eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (kiireelliset toimet eläinsuojelulain 44 § nojalla tai kiellot ja määräykset eläinsuojelulain 42 § nojalla). Jos määräyksiä tai kielloja on annettu, niiden toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä kuluttua umpeen tehdään kohteeseen uusintatarkastus. Vaikka määräys olisi pysyväisluonteinen tai sille ei muusta syystä ole annettu tiettyä määräaika, seurataan kohteen tilannetta uusintatarkastuksilla, mikäli eläinlääkäri katsoo sen tarpeelliseksi (eläinsuojelulain 39 § mukainen epäily säilyy). Aluehallintovirastoa voidaan pyytää tehostamaan annettua määräystä tai kielloa uhkasakolla.

Vaikeista tai erityisen kriittisistä eläinsuojelutapauksista tiedotetaan erikseen aluehallintovirastoon. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto voi kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä suorittaa kriittisiä eläinsuojelutehtäviä tai avustaa niissä.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksista, joilla on havaittu eläinsuojelulakia rikotun, lähetetään kopio tarkastuskertomuksesta ja eläinsuojelupäätöksestä, sekä mahdolliset valokuvat tai muut tallenteet poliisin rikostutkintaan Länsi- ja Sisä-Suomen poliisilaitokselle, Tampereen pääpoliisiasemalle. Jos epäkohdat tarkastuskohteessa ovat vakavia, mittavia tai katsotaan muuten tarpeelliseksi, kutsutaan poliisin tutkijapartio paikalle kohteeseen tarkastuksen yhteydessä.

Tarkastuksista tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle ja mahdollisille muille asianosaisille tiedoksi. Kaikki asiakirjat tallennetaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään ja tarkastuskertomukset ja päätökset arkistoidaan.

Kiireellisissä tapauksissa, missä todetaan, että on ryhdyttävä eläinsuojelulain 44 § mukaisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi, toimitaan seuraavasti:

Pienet seura- ja harrastuseläimet

- konsultoidaan aluehallintovirastoa eläinten hoidon järjestämisestä ja
- viedään hoitoon eläinhoitolaan, jonka kanssa kaupungilla on sopimus löytöeläinten hoidosta (lähinnä päivystysaikana tulevat tapaukset, joissa poliisi toimii eläinsuojeluviranomaisena), tai
- viedään hoitoon jonkin toisen luotetun tahon luokse, tai
- hoidetaan omistajan kotona, mikäli eläimiä on suuri määrä tai niiden sijoittaminen muualle ei muusta syystä onnistu, tai
- jos mikään yllä mainituista ei ole mahdollista esim. eläimen huonon kunnon vuoksi, eläin lopetetaan.

Löytöeläinhuoltolan ja muiden hoitopaikkojen kanssa tehdään aina erillinen kirjallinen sopimus hoidosta ja sen kustannuksista.

Tuotantoeläimet

- Aluehallintovirastoa konsultoidaan hoidon hankkimisessa (mahdolliset järjestelyt lomitustoimen kanssa).
- hoitoa hankitaan mahdollisuuksien mukaan tilalle, jossa eläimet ovat.
- jos pitopaikassa hoitaminen ei ole mahdollista, eläimet lopetetaan / teurastetaan.

Eläinsuojelurikosepäilyissä voidaan epäillyn rikoksen kohteena ollut kuollut tai lopetettu eläin lähettää Ruokaviraston patologian yksikköön avattavaksi.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehdään vuosittain n. 400–500 kpl.

7.10.1 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Ammattimaisen eläintenpidon suunnitelmallisia tarkastuksia pyritään tekemään riskinarvioinnin mukaan kaikkiin tiedossa oleviin ilmoitusvelvollisiin kohteisiin 1–3 vuoden välein (tiedossa noin 100 kohdetta), mikäli toimintaa ei ole kotirauhan piirissä. Jos kaikki kohteen toiminta tapahtuu kotirauhan piirissä, ei kohteeseen tehdä säännöllisiä vuositarkastuksia, vaan ainoastaan epäilyyn perustuvia tarkastuksia tarvittaessa. Riskiarviointi tehdään aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Riskinarvioinnista ja valvontatiheyden määrittämisestä vastaa valvontaeläinlääkäri. Riskinarvion avainkohdat ovat seuraavat:

Luvanvaraiset kohteet (ESL 20 §: Eläintarhat ja pysyvät eläinnäyttelyt)

- Kohteessa, joissa on suuri eläinmäärä (yli kymmenen eläinlajia tai yli 50 eläinyksilöä) valvonta tehdään vuosittain.
- Kohteissa, joissa eläinmäärä on vähäinen, voidaan kohteet tarkastaa kolmen vuoden välein, jos tarkastuksilla ei ole havaittu epäkohtia.
- Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tarkastetaan kohde vuoden välein, kunnes kahtena peräkkäisenä vuonna ei ole havaittu epäkohtia.

ESL 20 a §: Sirkukset ja kiertävät eläinnäyttelyt

- Jos valvontaviranomaiselle tulee tietoon, että paikkakunnalle on tulossa sirkus tai kiertävä eläinnäyttely, viranomaisen arvioi, tarvitseeko sirkukseen tehdä tarkastus. Arvion apuna tiedustellaan aluehallintovirastolta, onko kohteeseen tehty tarkastusta lähiaikoina.

-

Ilmoituksenvaraiset kohteet

- Ensimmäinen käynti tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen tultua.
- Jos tarkastuksella ei havaita puutteita voidaan arvioida kohde matalariskiseksi, jolloin tarkastukset voidaan suorittaa kolmen vuoden välein.
- Mikäli kohteessa havaitaan puutteita tai sinne tulee käynti epäilyyn perustuen, tarkastetaan kohde vuosittain, kunnes kahtena peräkkäisenä vuotena ei ole havaittu puutteita. Tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi, että kyse on ilmoituksenvaraisesta kohteesta.

Tiedossa olevien ilmoituksenvaraisten kohteiden erittely on esitetty resurssitarvelomakkeessa.

7.10.2 Eläinkuljetukset

Aluehallintovirastot myöntävät hakemuksesta kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvia kuljetuksia suorittaville henkilöille ja yrityksille eläinkuljettajaluvat ja niihin liittyvät kuljetusvälineen hyväksymistodistukset sekä kuljettajan ja hoitajan pätevyystodistukset. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 5 luku).

Virkaeläinlääkärit suorittavat kuljetusvälineiden tarkastukset aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin pyynnöstä.

Kunnaneläinlääkärit saavat tarkastaa eläinkuljetuksia, jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisesti. Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään tarkastuksia eläinkuljetuksissa. Kunnaneläinlääkärit tekevät ajoittain myös reittisuunnitelmiin liittyviä hyväksymisiä ja eläinten kuljetuskuntoisuuden varmistuksia mm. vientitarkastusten yhteydessä.

7.10.3 Teurastamot ja pienteurastamot

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on kaksi pienteurastamoita. Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinsuojelua teurastuksen yhteydessä. Praktikkoeläinlääkärit tekevät sopimuksen Ruokaviraston kanssa tarkastustoiminnan suorittamisesta alueensa teurastamoissa.

7.11 Sivutuotevalvonta

7.11.1 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotealan laitosten rekisteröinti, hyväksyntä ja laitosten valvonta

Sivutuotteita koskeva lainsäädäntö [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011] edellyttää, että sivutuotteita käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Viranomaisen on suoritettava laitoksissa säännöllisin väliajoin tarkastuksia ja valvontaa. Valvontaviranomaiset on määritelty sivutuotelaisissa 517/2015.

Valvonta- tai praktikkoeläinlääkäri hyväksyy sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset sekä johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita.

Valvonta- tai praktikkoeläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot sekä keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä. Hyväksynnit ja rekisteröinnit ilmoitetaan välittömästi aluehallintovirastoon sekä Ruokavirastoon.

Alueella toimivat sivutuotelaitokset ovat pääasiassa broilerikasvattamoiden polttolaitoksia. Valvontaeläinlääkärit toteuttavat ja raportoivat aluehallintovirastoon sekä Ruokavirastoon Ruokaviraston vuosittaisen suunnitelman mukaisesti tarkastettujen laitosten valvonnan määrättyinä aikana. Tarkastuskertomukset toimitetaan aluehallintovirastoon sekä Ruokavirastoon.

7.11.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Haaskanpito on toimintaa, jolla eläimiä houkutellessaan ravinnon avulla ruokintapaikalle ja jonka tarkoituksena on valokuvata, katsella tai metsästä eläimiä. Haaskapaikan sijainnista, ruokintaan sallituista sivutuotteista sekä toimijoiden kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuksista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1193/2011 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 142/2011, sivutuotelaisissa 517/2015 § 6,7 ja MMM asetuksessa N:o 783/2015 eläimistä saatavista sivutuotteista sekä laissa eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010.

Jos haaskana käytetään muita kuin luonnonvaraisia eläimiä ja niiden teurasjätteitä, toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tulee tehdä kirjallisesti. Ilmoitus on maksullinen. Myös toiminnan muutoksista ja sen lopettamisesta on 30 päivän kuluessa ilmoitettava kunnaneläinlääkärille. Ilmoitus tallennetaan haaskarekisteriin ja toimijalle lähetetään tosite haaskaruokintapaikan rekisteröinnistä.

Toimijan on ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikalle toimitettujen sivutuotteiden määrä kunnaneläinlääkärille, jonka alueelta sivutuotteet ovat peräisin. Mikäli haaskapaikka sijaitsee toisen kunnan alueella, on myös tämän käyttökunnan kunnaneläinlääkärille toimitettava käyttöilmoitus. Ilmoitus tehdään käyttämällä Ruokaviraston sivuilta löytyvää käyttöilmoituslomaketta tai ilmoittamalla vastaavat tiedot sähköpostitse kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri pitää luetteloa saamistaan ilmoituksista ja ilmoittaa niistä aluehallintovirastolle säädetyllä tavalla.

Toimijoilta tulevat ilmoitukset tallennetaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään. Tiedot kootaan vuosittain ja raportoidaan aluehallintovirastolle viraston antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Valvontaeläinlääkärit valvovat haaskoja ja haaskanpitoa tekemällä suunnitelmallisesti haaskapaikkojen tarkastuksia. Tarkastuksella tarkastetaan myös haaskanpitäjän kirjanpito haaskalle tuoduista eristä.

Aluehallintovirasto ohjaa ja seuraa sivutuotevalvonnan toteutumista. (Sivutuotelaki 6 § ja 6. luku)

Sivutuotteiden hautaaminen

Eläimistä saatavia sivutuotteita ovat muut kuin ihmisravinnoksi eläimistä saatavat tuotteet. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte sekä teurastamon eläinperäinen sivutuote.

Ilmoitusvelvollisuus sivuotteiden hautaamisesta poistui 1.1.2012, ainoastaan tautitapauksissa toimijan on ilmoitettava aluehallintovirastolle aikomastaan sivutuotteiden hautaamisesta. Sivutuotteita hautaamalla hävittävän on pidettävä kirjaa (kirjanpito on säilytettävä 2 vuotta ja se on pyydettyessä esitettävä valvontaviranomaiselle) haudattujen raatojen tai muiden sivutuotteiden määristä, luokista ja lajeista sekä hautaamispäivämääristä ja paikoista. Kirjanpitovelvollisuus ei koske lemmikkieläinten eikä hevoseläinten kokonaisten raatojen hautaamista.

Sivuotteiden hautaamisen suhteen Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alue ei sijaitse ns. syrjäisellä alueella märehijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta, joten niitä ei saa haudata. Koko Suomi on luokiteltu syrjäiseksi alueeksi hevosten, porojen, lemmikkieläinten sekä kuolleenä syntyneiden märehijöiden ja porsaiden osalta, joten niitä saa haudata ohjeiden mukaan myös Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Turkiseläinten osalta Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alue on luokiteltu syrjäiseksi alueeksi ja niiden hautaaminen on sallittua.

Ruokaviraston internet sivuilta löytyvät ohjeet hautaamiseen.

Valvontaeläinlääkärit valvovat toimijoiden hautauksistaan pitämää kirjanpitoa ja tarkistavat haudattavan sivutuotteen, hautauspaikan ja käytettävät välineet tarvittaessa.

Lisäksi valvotaan, että sivutuotteet hävitetään säädösten mukaisesti. Tiloilla poistettujen nautojen tietoja seurataan aluehallintoviraston toimittamista tilastoista ja tarvittaessa selvitetään tapauskohtaisesti, onko terveystarkastusohjelmaa ja sivutuotelainsäädäntöä noudatettu. Tarvittaessa tilallisia ohjeistetaan kirjallisesti (kehotus) sivutuotteiden hävittämisestä ja terveystarkastusohjelmien noudattamisesta.

7.12 Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytyksenä.

Täydentävät ehdot jaetaan kolmeen ehdonalaan, joista Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ohjausvastuulla olevat vaatimukset kuuluvat ehdonalalle 1. kansanterveyden, eläinten ja kasvien terveyden valvonta sekä ehdonalalle 2. eläinten hyvinvointivalvonta.

Täydentävien ehtojen valvonta kuuluu aluehallintovirastolle, mutta kunnalliset valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksiin liittyvät asiakirjat riittävän tarkasti, jotta mahdollisesti tarvittavia laajennuksia täydentävien ehtojen valvontoihin voidaan tehdä aluehallintovirastossa. Tarkastuksilla mahdollisesti havaituista täydentävien ehtojen vaatimusten laiminlyönneistä raportoidaan ripeästi aluehallintovirastoon.

7.13 Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen

Tampereen kaupunki huolehtii itse eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan vastuulla olevien terveyden ja sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen (Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala) hyötyeläimille ja suurille kotieläimille päivä- ja päivystysaikana, pieneläimille päiväaikana. Tämän lisäksi huolehditaan sekä suurten että pienten eläinten vientiin liittyvistä toimenpiteistä.

Orivesi liittyi Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueeseen 1.1.2014 ja muut mainitut kunnat 1.1.2015 alkaen.

7.13.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut alueellisesti viidestä toimipisteestä. Valvontaeläinlääkärit sijaitsevat kolmessa toimipisteessä; Kangasalla, Valkeakoskella ja Lielahdessa. Hygieenikkoeläinlääkärit sijaitsevat Kangasalan ja Tampereen toimipisteissä.

Pieneläinten päivystyspalvelut ostetaan Evidensia Oy:ltä (Evidensia Veter, Tampere ja Evidensia Vethaus, Hämeenlinna).

Palveluntuottaja toimittaa kaikki mahdollisesti tulevat valitukset ja korvausvaatimukset tiedoksi eläinlääkintähuollon päällikölle.

Tarvittaessa Tampereen eläinlääkintähuolto tai eläimen omistaja pyytävät Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan arviointia eläimen hoidosta.

Arkipäivisin alueen praktikkoeläinlääkärit ovat varautuneet hoitamaan kiireellistä eläinlääkäriapua tarvitsevat eläimet jättämällä ajanvarauskalenteriinsa sopivasti aikaa kiireellisille tapauksille, siirtämällä jo sovittuja aikoja tai pyytämällä toista alueen praktikkoeläinlääkäriä auttamaan asian järjestämisessä.

Oriveden ja Juupajoen alueelle on jyvitetty osa Tampereen eläinlääkäreiden työajasta.

7.13.2 Sisältö

Puhelinneuvonta

Puhelimitse on mahdollista saada neuvontaa kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin, kuten myös ei-kiireellisiä tapauksia koskien. Myös tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia olisi kuntalaisten voitava virka-aikana tehdä maksuttomaan puhelinnumeroon, joten nämä puhelut ohjautuvat pääasiassa alueen valvontaeläinlääkäreille.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus

Tampereen alueella peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaan sairaanhoitoon kuuluu kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon sekä kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu myös peruseläinlääkäripalveluun.

Terveydenhoito

Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat myös peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt ym. Myös märehäijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot kuuluvat peruseläinlääkäripalveluihin.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy myös peruseläinlääkäripalveluun.

7.13.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Terveydenhuoltotilojen määrä alueella tulee lisääntymään alueella vuoden 2021 alusta meijereiden vaatimuksesta maitotilojen kuulumisesta terveydenhuoltosopimusten piiriin. Arvio terveydenhuoltotiloista löytyy resurssienarviotaulukosta.

Eläinlääkärit tarvitsevat jatkuvasti täydennyskoulutusta myös terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjatason tautiseurannassa ja eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Täydennyskoulutukseen on varattu oma osansa eläinlääkärien työajasta niin, että sijaisten avulla myös peruseläinlääkäripalvelut toimivat koulutuksen aikana.

7.13.4 Yksityinen palvelutarjonta

Tampereen alueella on noin 20 yksityistä eläinlääkintäpalveluiden tuottajaa ja lähialueella (Akaa, Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Valkeakoski ja Ylöjärvi) lisäksi yhteensä noin 20 yksityistä eläinlääkintäpalvelujen tarjoajaa. Yksityiset eläinlääkärit eivät tarjoa säännöllistä päivystystoimintaa alueella suurelaimille.

7.13.5 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Päivystys suurten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta hoidetaan omalla alueella itse, niin että yksi kahdeksasta praktikosta on virka-ajan ulkopuolella vuorollaan päivystysvuorossa. Suurelänpäivystäjä on myös päivystävä virkaeläinlääkäri.

Päivystysyhteistyö suurten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta jatkuu myös Pirtevan kanssa. 1.1.2014 voimaan tulleella sopimuksella sovitaan eläinlääkintähuoltolain 13 §:n mukaisen päivystyksen järjestämisestä sekä eläinsuojelulain ja eläintautilain mukaisten kunnaneläinlääkäreille kuuluvien virkatehtävien hoitamisesta sopimusalueella. Käytännössä Tampereen ja Pirtevan alueilla on omat päivystysjärjestelyt, mutta tarvittaessa voidaan pyytää apua toisen alueen päivystäjältä. Pirtevan alue sisältää Pirkkalan, Lempäälän, Vesilahden, Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven kunnat.

Alueilla on yhdenmukainen subventiokäytäntö.

Pieneläinten päivystysaikainen (arkisin klo 15–08, viikonloppuisin ja arkipyhinä) hoito järjestetään yksityisen eläinlääkäriaseman Evidensian (Evidensia Veter, Tampere ja Evidensia Vethaus, Hämeenlinna) kanssa, koko päivystysaluetta koskien.

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueita koskeva uusi sopimus pienten eläinten päivystysaikaisista eläinlääkäripalveluista Evidensian kanssa tuli voimaan 1.1.2023 alkaen. Sopimus koskee ajanjaksoa 2023 – 2025. Sopimuksen mukaan hankinta kohdistuu kunnan järjestettäväksi määrättyihin päivystysaikaisiin eläinlääkäripalveluihin pienille eläimille.

Käytössä on koko päivystysalueella keskitetty puhelinjärjestelmä, jossa suur- ja pieneläinpuheluille on eri numerot. Suur-/hyötyeläinpuhelu ohjautuvat päivystävälle eläinlääkäreille ja pieneläinpuheluille on asiakkailta valintamahdollisuus mille Evidensian päivystävälle klinikalle puhelu ohjautuu. Puheluiden hinta on ppm.

7.13.6 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläimen omistajalla tai haltijalla on halutessaan mahdollista varata aika eläinlääkärin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosen viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Tampereen yhteistoiminta-alueella toimii yhdeksän praktikkoeläinlääkärinä, joille asiakkailta on ei-kiireellisissä tapauksissa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Praktikkoeläinlääkäreille on mahdollisuus vastata myös asiakkaiden soittopyyntöihin.

Arkipäivisin kunnaneläinlääkärit työskentelevät ajanvarausperusteisen ja kiireavun parissa. Päivystysrytmi on kahdeksan kunnaneläinlääkärin osalta suhteellisen maltillinen. Kaikilla eläinlääkäreillä on myös vapaita viikkoja, jolloin päivystystä ei ole.

Palautteen kerääminen, valitusten käsittely ja toiminnan parantaminen

Eläinlääkintähuollon ostopalvelutoiminnan asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt ottaa vastaan ja käsittelee palveluiden tuottaja (Evidensia Oy) ja lähettää ne tiedoksi ympäristöterveyspäällikölle. Ympäristöterveyden yksikköön tehdyt valitukset ohjataan samoin palveluiden tuottajalle. Tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon osalta valitukset ja korvauspyynnöt käsitellään Tampereen ympäristöterveyden toimesta. Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus ja muut kantelut ja valitukset se viranomaisen (aluehallintovirasto; alueellinen ympäristöterveyden jaosto), jolle kantelu tai valitus on kohdistettu.

Eläinlääkintähuollon ostopalvelutoiminnasta (pieneläimet)

Pieneläinpotilaiden päivystysaikaiset määrät kunnittain raportoidaan puolivuositain ympäristöterveydelle ja vuosittain alueelliselle ympäristöterveyden jaostolle sekä aluehallintovirastoon.

Eläinlääkintähuollon ostopalveluun liittyvät valitukset käsitellään ja toimintaan liittyvien osa-alueiden vaatimustenmukaisuus varmistetaan yhteistyössä palvelujen myyjän kanssa lainsäädännön ja sopimusten asettamilla tavoilla.

Kunnan suunnitelmaa päivitettäessä huomioidaan ne seikat, joista edellisen toimintavuoden aikana on saapunut valituksia tai joista on huomautettu aluehallintoviraston tarkastuksissa ja auditoinneissa, sekä asiakaspalautteet.

Vastuu- ja muut vakuutukset ja lausunnot Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta

Oman tuotannon hyötyeläinten ja suurten eläinten eläinlääkäripalvelut, arkiajan pieneläinten eläinlääkäripalvelut:

Eläinlääkärin tai hänen avustajansa aiheuttamasta vahingosta vastaa vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n ja 2§:n mukaan se kunta, jonka palveluksessa eläinlääkäri tai avustaja on tai kyseinen työ/virkasopimuksessa oleva eläinlääkäri tai avustaja vahingonkorvauslain 4 luvun 1 ja 2 §:n mukaisesti.

Pienten eläinten eläinlääkäripalvelut:

Palveluntuottajalla on vastuuvakuutus, joka kattaa tilaajalle, kolmannelle osapuolelle tai tämän omaisuudelle aiheutuneet vahingot.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausuntoa voivat pyytää tarvittaessa Tampereen eläinlääkintähuolto tai eläinten omistajat.

7.13.7 Toimitilat

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut alueellisesti viidestä toimipisteestä:

Tampereen Lielahden toimipisteestä hoidetaan Tampereen alue, Oriveden toimipisteestä Oriveden ja Juupajoen alueet, Kangasalan toimipisteestä hoidetaan Kangasalan ja Pälkäneen alueet, Valkeakoskelta Valkeakosken sekä osa Akaan alueesta (ent. Toijala), Urjalasta Urjalan ja osa Akaan alueesta (ent. Kylmäkoski ja Viiala).

Kahdeksan praktikkoeläinlääkäriä sijoittuu vastaanotoille seuraavasti: kaksi Tampereen Lielahden, yksi Oriveden, kaksi Kangasalan, yksi Valkeakosken sekä kaksi Urjalan vastaanotolle. Tampereen Lielahden eläinlääkärit hoitavat osan myös Oriveden potilastapauksista tarvittaessa.

7.13.8 Välineresurssit

Peruseläinlääkintävarusteiden lisäksi Lielahden vastaanotolla on erillinen leikkaustila, Kangasalla röntgen ja kaikilla vastaanotoilla on käytössä ultraäänilaitte. Lielahden ja Kangasalan vastaanotoilla on eläinlääkäreiden itse palkkaamat avustajat.

7.13.9 Ostopalvelut

Pieneläinten päivystysaikainen (arkisin klo 15–08, viikonloppuisin ja arkipyhinä) hoito järjestetään yksityisen eläinlääkäriaseman Evidensian (Evidensia Veter, Tampere ja Evidensia Vethaus, Hämeenlinna) kanssa, koko päivystysaluetta koskien.

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-aluetta koskeva uusi sopimus pienten eläinten päivystysaikaisista eläinlääkäripalveluista Evidensian kanssa tuli voimaan 1.1.2023 alkaen. Sopimus koskee ajanjaksoa 2023–2025. Sopimuksen mukaan hankinta kohdistuu kunnan järjestettäväksi määrättyihin päivystysaikaisiin eläinlääkäripalveluihin pienille eläimille.

7.14 Seuranta, arviointi ja raportointi

7.14.1 Kunnan suunnitelma

Tampereen kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suunnitelman toteumaa tarkastellaan ympäristöterveyden yhteisen valvontasuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Toteumasta laaditaan raportti, joka viedään hyväksyttäväksi alueelliseen ympäristöterveyden jaostoon ennen raportin lähettämistä aluehallintovirastolle.

7.14.2 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat tilastot saadaan yhteiskäytössä olevasta KliniQ -praktiikkaohjelmasta (sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana). Myös sijaiset saavat tunnukset praktiikkaohjelmaan sijaisuutensa ajaksi.

Tiedot eläinlääkintähuollon pieneläinpäivystyksen ostopalveluiden käytöstä saadaan palveluntuottaja Evidensia Oy:ltä kaksi kertaa vuodessa.

Tiedot liitetään kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja tallennetaan vuosittain, maaliskuun loppuun mennessä VYHAan. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

7.14.3 Muu raportointi

VASU-raportointi

VASU-raportointi tehdään Ruokaviraston ohjeen ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Ruokaviraston toimintaohje 11009) mukaisesti.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

- tiedot tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista ja -päätöksistä toimitetaan välittömästi tai vähintään kuukausittain sähköisessä muodossa aluehallintovirastoon ja tarvittaessa poliisille
- lakisääteisten terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon
- tautiepäilyt ilmoitetaan kohdan Eläintautiepäilyt ja –tapaukset mukaisesti
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: laskutus tehdään kuukausittain aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot toimitetaan esitettyjen aikataulujen mukaisesti

4.1. Toimenpidetaulukko ELINTARVIKETURVALLISUUS (Ruokavirasto)

Ruokaviraston valtakunnallisia painopisteitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2021	2022	2023	2024
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa <ol style="list-style-type: none"> Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2) Markkinointi (Oiva-rivi 13.3) Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2) Lämpötilavalvonta (Oiva-rivit IEH 6.2 ja 6.4) Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6) 	1.–4. <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: RUOKAVIRASTO Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteuttamista AJO-käynneillä: AVIT Toteuttaa painotettua valvontaa: KUNNAT 5.–7. <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee: RUOKAVIRASTO Osallistuu suunnitteluun: AVIT, KUNNAT 	1.–4. <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: RUOKAVIRASTO Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: RUOKAVIRASTO, AVIT, KUNNAT 5.–7. <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi, ohjaa, kouluttaa: RUOKAVIRASTO Osallistuu kouluttamiseen, Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteuttamista AJO-käynneillä: AVIT Toteuttaa painotettua valvontaa, osallistuu koulutuksiin: KUNNAT 	Painopisteiden 5.–6.toteutus <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Toteuttaa painotettua valvontaa: kunnat 	5.–7. <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: RUOKAVIRASTO Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: RUOKAVIRASTO, AVIT, KUNNAT
		Valvojan työkalupakki Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi.	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee painopisteen toteutuksen vuosille 2021–2024: 1–3/2021 ja aloittaa toteutuksen: 4/2021 RUOKAVIRASTO	<ul style="list-style-type: none"> Kokooa valvojan työkalupakkia sekä kouluttaa ja ohjaa valtakunnallisesti. Suunnitelma tarkentuu vuoden 	Kokooa valvojan työkalupakkia ja ohjaa valtakunnallisesti. Ruokavirasto <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa

	<p>Alustavia työkalupakin osa-alueita ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osallistuu suunnitteluun esim. työpajatyöskentelynä: AVIT, KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT (soveltuvien osien), VALVIRA (soveltuvien osien) Hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT (soveltuvien osien), VALVIRA (soveltuvien osien) 	<p>2021 aikana.</p> <p>RUOKAVIRASTO</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteuttamista AJO-käynneillä: AVIT Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT (soveltuvien osien), VALVIRA (soveltuvien osien) 	<p>valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit</p> <ul style="list-style-type: none"> Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvien osien), Valvira (soveltuvien osien) 	<p>Suunnitelma tarkentuu vuoden 2023 aikana.</p> <p>RUOKAVIRASTO</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteuttamista AJO-käynneillä: AVIT Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT (soveltuvien osien), VALVIRA (soveltuvien osien)
	<p>Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne kuuluvat.</p> <p>Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle</p> <ul style="list-style-type: none"> Koronarajoitusten myötä muuttunut toiminta, ml. etämyynti Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti 	<ul style="list-style-type: none"> Osallistuu suunnitteluun esim. työpajatyöskentelynä: RUOKAVIRASTO, KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT, AVIT Selvittää parhaat tiedonvälityskäytännöt, selkeyttää ohjeistusta ja kartoittaa yhteistyökumppanit: RUOKAVIRASTO Seuraa AJO-käynneillään painotetun valvonnan toteutumista: AVIT 	<ul style="list-style-type: none"> Selkeyttää ohjeistusta: RUOKAVIRASTO, AVIT, KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT Kartoittaa valvonnan ulkopuolella olevien toimijoiden etsintäkeinot ja tiedottaa yhteistyötahoja: RUOKAVIRASTO Koordinoi tunnistamistyötä omalla alueellaan: AVIT, KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto päättää yhteistyössä kuntien ja avien kanssa, mitä keinovalikoimaehdotuksesta otetaan jatkoon eli keinot, joita ryhdytään toteuttamaan ja tekee suunnitelman, miten niiden kanssa edetään o työpaja kuntien ja avien kanssa yllä olevista 	<ul style="list-style-type: none"> Raportoi, selvittää tulosten hyödyntämiskäytännöt ja viestii: RUOKAVIRASTO, AVIT Hyödyntää tulokset ja viestii: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT

		<ul style="list-style-type: none"> Tarkastaa aktiiviset kohdetoiminnot esim. ESP ja koronan myötä muuttuneet toiminnot, kuten etämyynnin aloitus: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT 	<ul style="list-style-type: none"> Seuraa AJO-käynneillään painotetun valvonnan toteutumista: AVIT Tarkastaa aktiiviset kohdetoiminnot esim. ESP ja koronan myötä muuttuneet toiminnot, kuten etämyynnin aloitus: KUNNAT, PUOLUSTUSVOIMAT 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä Avit seuraa ja ohjeistaa 	
	<p>Sähköisen asioinnin kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> Luonnonmukainen tuotanto: Sähköinen asiakaspalvelu 2020–2022 Rehuvalvonta: Sähköisen asioinnin kehittäminen 2020–2021 Elintarvikevalvonta: VATIn jatkuva kehittäminen Alkoholivalvonta: Alkoholielinkeinor ekisterin uudistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä: RUOKAVIRASTO, VALVIRA Osallistuu kehittämiseen: KUNNAT, ELYT, AVIT (soveltuvien osin) 	<ul style="list-style-type: none"> Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä: RUOKAVIRASTO, VALVIRA Osallistuu kehittämiseen: KUNNAT, ELYT, AVIT (soveltuvien osin) 		
Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyö nä	Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee, koordinoi, toteuttaa painotettua valvontaa: RUOKAVIRASTO, TULLI Osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin: AVIT, KUNNAT, VALVIRA 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: RUOKAVIRASTO, TULLI Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: RUOKAVIRASTO, TULLI, AVIT, KUNNAT, VALVIRA 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: Ruokavirasto, Tulli Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: 	

				Ruokavirasto, Tulli, avit, kunnat, Valvira	
	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020–2022	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelee, koordinoi, ohjaa, kouluttaa: RUOKAVIRASTO • Ohjaa ja seuraa alueellisesti: ELYT • Suunnittelee, toteuttaa painotettua valvontaa: ELYT, VALTUUTETUT TARKASTAJAT, KUNNAT, VALVIRA, TULLI 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoi, ohjaa, kouluttaa: RUOKAVIRASTO • Ohjaa ja seuraa alueellisesti: ELYT • Toteuttaa painotettua valvontaa: ELYT, VALTUUTETUT TARKASTAJAT, KUNNAT, VALVIRA, TULLI 	<ul style="list-style-type: none"> • Seuraavan vaiheen toteutus • Ohjaus ja koulutus • Toteuttaa painotettua valvontaa: ELYkeskukset, valtuutetut tarkastajat, kunnat, Valvira, Tulli 	
Valmius ja kriisinhallinta	Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelee ja koordinoi: RUOKAVIRASTO • Arvioi omaa toimintaansa, päivittää oman valmiussuunnitelmansa: MMM, RUOKAVIRASTO, TULLI, PUOLUSTUSVOIMAT, AVIT, KUNNAT 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoi, kokoaa tiedon ja ohjaa: RUOKAVIRASTO • Osallistuu työryhmiin, onnistumisen arviointiin ja valmiuden kehittämiseen: MMM, RUOKAVIRASTO, TULLI, PUOLUSTUSVOIMAT, AVIT, KUNNAT 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoi ja ohjaa: RUOKAVIRASTO, VALVIRA • Ottaa käyttöön sovitut toimintatavat: MMM, RUOKAVIRASTO, TULLI, AVIT, PUOLUSTUSVOIMAT, KUNNAT 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioi painopistetyön onnistumista

4.2. Elintarvikevalvonnan tarkastettavien toimintojen määrä kunnittain vuonna 2024

	AKAA	JUUPAJOKI	KANGASALA	ORIVESI	PÄLKÄNE	TAMPERE	URJALA	VALKEAKOSKI	YHTEENSÄ
Tarkastettavien toimintojen määrä kunnittain 2024	93	20	184	57	64	1230	26	95	1769
Elintarvikkeiden myynti (vähittäis- ja tukkumyynti)	19	5	24	11	9	264	7	17	356
Elintarvikkeiden tarjoilu (ravintolat, laitoskeittiöt yms.)	55	8	115	35	36	828	11	59	1147
Valmistus ja muu elintarviketoiminta	15	1	30	4	5	132	5	16	208
Alkutuotanto	4	6	15	7	14	6	3	3	58

4.3. Elintarvikevalvonnan kohteet, toiminnot ja tarkastusmäärät vuonna 2024

Valvontakohteen toimintaluokka ja toimintatyyppi	Valvontakohteiden lukumäärä	Riskiperusteisen valvontatarpeen mukainen tarkastusmäärä 2024
HYVÄKSYTYT ELINTARVIKEHUONEISTOT	18	77
Liha-ala	13	67
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	8	50
Raakalihavalmisteiden valmistus	4	13
Pakkaaminen	1	4
Maitoala	2	5
Juuston valmistus	2	5
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	3	5
Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	3	5
	Valvottavien toimintojen lukumäärä	Riskiperusteisen valvontatarpeen mukainen tarkastusmäärä 2024
REKISTERÖIDYT ELINTARVIKETOIMINNAT	4130	1747
Maitoala	1	1
Jäätelön valmistus	1	1
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	3	3
Lihan käsittely	3	3
Alkutuotanto (eläinperäinen)	523	55
Kalastus	21	7
Maidontuotanto	93	44
Munantuotanto	64	2
Lihantuotanto	263	0
Hunajantuotanto	82	2
Alkutuotanto (ei-eläinperäinen)	963	3
Puutarhaviljely, Avomaa	64	2
Puutarhaviljely, Kasvihuone	9	1

Peltoviljely	889	0
Sienimöt	1	0
Myynti	582	356
Vähittäismyynti	553	339
Tukkumyynti	28	17
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläinperäiset elintarvikkeet	1	0
Tarjoilu	1755	1147
Ravintolatoiminta	571	469
Grilli- ja pikaruokatoiminta	214	152
Kahvilatoiminta	255	154
Pubitoiminta	139	tarvittaessa
Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	48	42
Pitopalvelu	28	20
Suurkeittiö, laitoskeittiö	160	128
Tarjoilukeittiötoiminta	340	182
Elintarvikkeiden valmistus	22	25
Juomien valmistus	2	2
Muu valmistus	18	18
Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	5
Vilja- ja kasvisala	77	52
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	11	11
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	25	17
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	37	21
Muiden viljatuotteiden valmistus	2	1
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	1	1
Myllytoiminta	1	1
Elintarvikkeiden kuljetukset	58	24
Elintarvikkeiden kuljetus	30	13
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	16	8
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	11	3

Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1	0
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	21	7
Elintarvikkeiden pakkaaminen	3	3
Muu elintarvikkeiden varastointi	18	4
Vienti ja tuonti	49	33
Elintarvikkeiden maahantuonti	48	33
Elintarvikkeiden maastavienti	1	0
Elintarvikekontaktimateriaalit	52	41
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	14	11
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	16	12
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	22	18
Vain ruoka-aputoimintaa	24	tarvittaessa
Elintarvikkeiden luovutus ruoka-avussa	14	tarvittaessa
Elintarvikkeiden tarjoilu ruoka-avussa	10	tarvittaessa
	Hyväksytyjen toimipaikkojen ja rekisteröityjen toimintojen lukumäärä	Riskiperusteisen valvontatarpeen mukainen tarkastusmäärä 2024
YHTEENSÄ	4148	1824
ENSITARKASTUKSET kohteisiin, jotka eivät ole vuosisuunnitelmassa, arvio 2/3 ilmoituksista		230
Uusintatarkastukset, arvioitu määrä		300
YHTEENSÄ SUUNNITELMALLISET, ENSI- JA UUSINTATARKASTUKSET		2354

Taulukko 5.2 Terveydensuojelun painopisteisiin liittyvät toimenpiteet 2020–2024

Toimenpide	Omaavunnon tuki	Elinympäristöterveyden edistämien yhteistyö	Osallistuvat tiimit	Ajankohta (mittarit)
Palvelusähköpostit + puhelin				
Asumisterveys		terveyshaittaepäilyjen selvityspyynnöt + ohjaus ja neuvonta yleisesti	asumisterveystiimi	2020–2024 (seurataan määriä 2 kk otannalla)
Terveydensuojelu	Vastataan toimijoiden kysymyksiin	vastataan kuntalaisten kysymyksiin välitetään sidosryhmien viestejä	terveysvalvontatiimi	2020–2024
Yhteistyö viranomaisten ja sidosryhmien kanssa				
Sisäilmatyöryhmiin osallistuminen	Tuetaan kohteiden omaa toimintaa ongelmien ratkaisuisissa	Nopeutetaan ongelmien selvittelyä	terveysvalvontatiimi	2020–2024 (määrät)
Vesilaitosten valvontaohjelmien päivittäminen	Tehdään yhdessä, lainsäädäntömuutosten päivittäminen toimintaan (Juomavesidirektiivi)	Lakisääteinen yhteistyö Riskinarvioinnin jatkuva päivitys	terveysvalvontatiimi	2020–2024
Vesilaitosten tilannekuvapalaveri	Terveydensuojelun ylläpitämä yhteistyöfoorumi alueen vesilaitoksille, tilannekuvaa välitetään tarvittaessa alueen kuntiin, ELY-keskukselle ja AVI:lle		terveysvalvontatiimi	2020 >
Sosiaalitoimen yhteistyö siivottomuustapauksissa koko valvonta-alueella		Tavoitteena tehostaa asunontarkastusten viranomaisresurssien kohdentamista ja luoda sosiaalitoimen kanssa selkeä käytäntö siivottomuustapausten hoitoon (autetaan asukasta kokonaisvaltaisesti)	asumisterveystiimi valvontaeläinlääkärit	kevät 2020–
Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus		Osallistutaan terveyshaittojen arviointiin ja ennaltaehkäisyyn koko toiminta-alueella	terveysvalvontatiimi asumisterveystiimi	2020–2024
Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta	korjauskohteiden luvittaminen, tiedonkulun parantaminen	melu, savu, pöly, rotta ja siivottomuustapausten hoitaminen - yhteistyö ja prosessit kuntoon -- >prosessien tehostus	asumisterveystiimi terveysvalvontatiimi	2020–2024
Vesihuollon kehittämiseen liittyvä yhteistyö	Osallistutaan aktiivisesti vesihuollon kehittämiseen ja suunnitelmien laatimiseen yhteistyössä eri viranomaisten ja vesihuoltolaitosten kanssa		terveysvalvontatiimi	2020–2024
Varautumiseen liittyvä yhteistyö kaikkien alueen kuntien kanssa	Yhteydet alueen kuntien varautumiseen ja viestintään	Häiriötilannesuunnitelmien ja yhteystietojen jatkuva päivitys KUJA-konseptin hyödyntäminen	terveysvalvontatiimi	2020–2024
Yhteistyö kasvat- ja opetustoimen kanssa	Asiantuntija- ja viranomaiskommentit sekä lausunnot valmisteilla olevista asioista		terveysvalvontatiimi	2020–2024
Viranomaisten yhteistarkastukset kouluihin ja päiväkoteihin	tukee kohteiden omaa riskinarviointia	toimialojen välistä yhteistyötä tarkastuksissa edistetään koko alueella	terveysvalvontatiimi	2020–2024
Majoitus Airbnb Ilmoitustarve (tesu, rava, pela, hallinto palaveri)	poikkihallinnollinen keskustelu	Todennäköistä että airbnb majoitus (verotus, valvonta, suhde muuhun majoitustoimintaan) tulee keskusteluun Ohje toimijoille yhteistyössä rakennusvalvonnan ja pelastustoimen kanssa	terveysvalvontatiimi	2021-2024

Seminaarit ja koulutustilaisuudet				
Sisäilma-asioihin viestintäsuunnitelma (iltakoulu valtuustolle, blogeja, seminaari)	Tuemme kaupungin sisäilmatyöryhmän sekä kohdekohtaisten ryhmien toimintaa. Yhteistyö Tampereen kaupungin viestintäyksikön kanssa. Viestintäsuunnitelma monipuolisesta tiedottamisesta. Yhteydet muiden kuntien viestintään	paikallisia ja valtakunnallisia puhujia (TTL, STM, Tays), kaikilla mahdollisuus kuunnella (striimaus) Lisätään tietoisuutta työstä, jota tehdään sisäilma-asioissa julkisella sektorilla	terveysvalvontatiimi asumisterveystiimi	2020–2024
Viranomaisten yhteinen seminaari + ohjemateriaali kauneushoitoloille	selkeytetään viranomaisten roolia ja vaatimuksia toimijoille	Viranomaisyhteistyö Tukes, Avi, Valvira, STUK ja TESU -	terveysvalvontatiimi	2021–2024
Vesiosuuskuntakoulutus	tuki riskinarviointiin, häiriötilannesuunnitelmien päivitys, juomavesidirektiivin uudistuksen vaikutukset	vesiepidemioiden ehkäiseminen	terveysvalvontatiimi	2023 >
Ohjausta ja neuvontaa yksityisille päivähoidon järjestäjille	tuetaan pyynnöstä ja järjestetään tilaisuuksia	Epidemioiden ehkäiseminen	terveysvalvontatiimi	2020–2024
Koulutusta as. osakeyhtiöiden ja vuokratilayhtiöiden isännöitsijöille	Legionellan torjuntatoimet, siivottomuustapausten hoito, yleisesti asumisterveysasioiden selvittämisprosessit (kiint. omistajan vastuu ja viranomaisen rooli) radon-tietoisuus	Ennaltaehkäistään legionella-tapauksia Nopeutetaan prosesseja, ohjaus sosiaalitoimeen Tunnetaan pitoisuudet, tehdään tarpeelliset toimenpiteet	asumisterveystiimi	syksy 2020 2021 >
Koulutusta kaupungin isännöitsijöille			terveysvalvontatiimi	2021–2024
Pyynnöstä pidettävät ohjaus- ja neuvontatilaisuudet eri toimialoille	Järjestetään tarvittaessa omavalvontaa tukevia toimialakotaisia tilaisuuksia	Toimialan tukeminen edistää elinympäristön terveydensuojelua	kaikki	2020–2024
Lausunnot kaavoista sekä rakennus- ja ympäristöluvista		Yhteistyö, terveysvaikutusten arviointi	kaikki	2020–2024
Projektit				
Pintapuhtausprojekti (koulut, päiväkodit, kauneushoitolat, liikuntatilat)	tietoa puhtauden tasosta toimijalle, siivouksen merkitys	Tulokset nettijulkaisuun kuntalaisten luettavaksi	terveysvalvontatiimi	2020
Pintapuhtausprojekti Sosiaalialan laitokset			terveysvalvontatiimi	2023-2024
Pintapuhtausprojekti Saunat			terveysvalvontatiimi	2023–2024
Radon-tietoisuuden lisääminen	tieto mittaustarpeista sosiaalialan laitoksille	Tunnetaan radon-pitoisuudet ja tehdään tarvittavat toimenpiteet	terveysvalvontatiimi	kevät 2020
Pienten talousvesiosuuskuntien valvonnan yhtenäistäminen ja ohjaus	ohjaus ja neuvonta riskinarvioinnissa, uudistustarpeen arvioinnissa	ehkäistään vesiepidemiaita	terveysvalvontatiimi	2021

Liitetaulukko 5.5. Terveydensuojelulain mukaiset suunnitellut tarkastukset vuodelle 2024

	Akaa	Juupajoki	Kangasala	Orivesi	Päikkäne	Tampere	Urkajoki	Valkeakoski	Yhteensä
Kaikki suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvat toiminnot	104	20	153	54	42	991	34	120	1518
Suunnitelmallisten tarkastusten lukumäärä 2024:	25	6	44	20	12	266	10	34	417
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	5	0	2	1	1	56	1	5	71
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	2	1	2	1	1	6	0	2	15
Liikunta ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	2	0	2	1	0	22	0	2	29
Liikunta ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat	1	0	1	1	1	18	0	2	24
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	1	2	7	4	2	15	2	3	36
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	1	0	0	1	0	11	1	1	15
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	5	1	9	4	2	65	1	7	94
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat	3	0	6	1	2	34	1	3	50
Sosiaalihuollon palvelut, Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	0	0	1	1	0	2	0	0	4
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	0	0	2	1	0	11	0	0	14
Sosiaalihuollon palvelut, vanhainkodit ja vastaavat	1	1	3	1	1	14	1	1	23
Talousveden toimittaminen	3	1	8	2	2	5	3	7	31
Virkistystoiminta, yleisölle avoimet saunat	1	0	1	1	0	7	0	1	11

Taulukko 6.5 Tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta vuonna 2024

Kohdeluokitus	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastusmäärä 2024
Toimintaluokka ja toimintatyyppi		
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus sekä nikotiininesteiden ²⁾ myynti		
Vähittäis- ja tukkumyynti	351	266
Tupakointikiellot ja -rajoitukset		
Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	27	17
Nikotiinivalmisteiden myynti		
Vähittäismyynti ³⁾	197	145
Toiminnot yhteensä	575	428

Valvontasuunnitelmataulukoiden merkintöjen selityksiä:

- 1) Yksittäisiä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteitä on alueella noin 530 kpl. Yhdessä myyntipaikassa voi olla useita myyntipisteitä.
- 2) Nikotiininesteiden vähittäismyyntiä valvotaan tupakkatuotteiden valvonnan yhteydessä samoilla tarkastuskäynneillä.
- 3) Nikotiinivalmisteita myydään tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteiden yhteydessä. Niiden yksittäisten myyntipisteiden määrää ei tilastoida.

Taulukko 7.2. EHO resurssitarpeen kartoitus

EHO Tampereen ympäristöterveys 2020 – 2024 Resurssitarpeen kartoitus	
1. Eläintilojen määrät alueella:	
<i>a. Tuotantoeläintilat (lkm)</i>	
▪ Nautatilat	235
▪ Sikatilat	56
▪ Lammas- ja vuohitilat	389
▪ Hevostilat	371
▪ Siipikarjatilat	589
▪ Vesiviljelylaitokset	5
▪ Turkistarhat	0
▪ Tarhatun riistan tilat	12
▪ Mehiläistarhat	139
▪ Muut tuotantoeläinyksiköt	4
<i>b. Lemmikit (lkm)</i>	
▪ Arvio lemmikkien määrästä	42629
2. Eläinlääkäripalvelut (2023)	
<i>a. Terveystuotosopimukset</i>	
Nauta	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	134
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	130
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	53 %
Sika	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	14
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	14
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100 %
Siipikarja	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	15
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	15
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	3%
Muut terveystuotosopimukset	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	-
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	-
Terveystuototyön resurssitarve, htv	0,3
<i>b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta</i>	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	3200
▪ Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	2800
▪ Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	400
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	10000
▪ Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	8200
▪ Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm) (Evidensia)	1800
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv	8,4
3. Eläinten terveyden valvonta (2023)	
<i>a. Terveystuoto</i>	
Pakolliseen terveystuotoon kuuluvat tilat (lkm)	20
▪ Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	15

▪ Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	-
▪ Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
▪ Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	2
Vesiviljelyeläinten terveysvalvontakohteet	5
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	yht. n. 25 (mm. lakimuutoksia)
▪ Maedi-visna / CAE	4
▪ Scrapie	4
Nautojen Mycoplasma vast.ojelma	29
<i>b. Muu eläinten terveyden valvonta</i>	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv	0,3
4. Sivutuotevalvonta (2023)	
▪ Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	4
▪ Ilmoitetut haaskat	4
▪ Sivutuotealan laitokset	25
▪ Hautaamisilmoitukset	0
Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv	0,2
5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta	
<i>a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)</i>	
▪ Kennelit (2024)	56
▪ Hevostallit (2024)	115
▪ Riistanhoidolliset tarhat	7
▪ Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	2
▪ Eläinkaupat	12
▪ Eläinhoitolat	13
▪ Vakinaiset porotarhat talvikaudella	
<i>b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm)</i>	
▪ Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	625
<i>c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta</i>	80
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv	4,4
6. Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit	
<i>a. Eläinlääkärit (htv):</i>	
▪ Eläinlääkäripalvelut	8,4
▪ Eläinten terveyden valvonta	0,6
▪ Sivutuotevalvonta	0,2
▪ Eläinten hyvinvoinnin valvonta	4,5
▪ Eläintautivalvonta	0,5
▪ Elintarvikevalvonta (hygieenikkoeläinlääkärit)	2,8
▪ Eläinlääkintähuollon päällikkö	1
Eläinlääkärit yhteensä	17 (+päällikkö)
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä	9
<i>b. Muut kuin eläinlääkärit</i>	
▪ Eläintenhoitaja/avustaja	2 eläinlääkäreiden itse palkkaamaa
▪ Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0

▪ Muut tehtävät, toimisto	1
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	3
<i>c. Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (laajuus)</i>	
▪ Ostopalveluiden laajuus ja laatu	Pieneläinpäivystys ostopalveluna